No. 40. Donderdag 30 September 1920. 20ste Jaargang.

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten der Kon. Hollandsche Lloyd en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Een woord tot opwekking voor het lidmaatschap van „Oost en West".

Belangstelling in de publieke zaak, de zaak van het Volk in zijn geheel, behoorde nimmer tot de eigenschappen van de bewoners dezer landen — ze is het nog niet!

In dit opzicht komen we, vergeleken bij andere landen — Engeland vooraan — in het achterste gelid te staan. Ieder onzer, die zijn neus even over de grens gestoken heeft, ervaart dit aanstonds, mocht hij het niet reeds al te goed weten.

Dit tekort aan visie — van de zijde der weldenkenden en bevoegden wel te verstaan — dit tekort aan medeleven met zijn landgenooten in het groote gebeuren, wreekt zich altijd, gelijk de Muze der Historie dan ook zoo menigmaal moest boekstaven — We zijn laks en onverschillig voor die problemen, bij welke ons volksbestaan ten nauwste betrokken is.

Niemand minder dan die groote Vaderlander Jan de Witt, zeide het al in zijn tijd, in bewoordingen als deze ongeveer: ,,dat men ten onzent het gevaar eerst aan den lijve moet voelen, dat het water tot de lippen komen moet, alvorens men er aan denkt zich tegen de ,,perikelen" te keeren."

Is hier, sedert dien, zooveel veranderd?

Aan ware belangstelling in de publieke, in de nationale zaak, ligt een opbouwende gedachte ten grondslag, in tegenstelling met de belangstelling, welke zich uit in een afbrekende, onmeedoogenloos neerhalende critiek, in slooperswerk zonder meer. Aan de eerste ontbreekt het juist evenveel als we van de laatste — gelijk ten tijde van de Witt — kunnen missen.

ATTENTIE! Hebt gij gevolg gegeven aan het tot U gerichte verzoek in het vorige Nummer, op deze zelfde plaats, om, na lezing, het nummer toe te zenden aan iemand uit Uwen kring van wien gij weet dat hij nog geen lid is? Zoo niet, wilt er dan ditmaal gevolg aan geven s.v.p.

Ware dit niet zoo, deze regels, geschreven met het doel om op te wekken voor het lidmaatschap onzer Vereeniging, welke een nationaal belang bij uitnemendheid voorstaat, zouden overbodig zijn. Ze zijn het niet, helaas, want, wat hiervoren in 't algemeen werd opgemerkt, geldt evenzeer in 't bijzonder. Op het dezer dagen gehouden Weerbaarheidscongres nog, is, als een algemeen bekend feit, gememoreerd, dat de Vereenigingen hier te lande, welke een nationaal

doel beoogen, over het algemeen een kwijnend bestaan voeren. En al kan nu met voldoening gezegd worden, dat „Oost en West" dan tot de uitzonderingen behoort, haar bestuur is er niettemin ten allen tijde op bedacht het ledental op peil te doen blijven niet alleen, maar tot „hooger peil" op te voeren. Aan die traditie getrouw, staat hier dan, als een der middelen daartoe, dit woord tot opwekking om zich aan te sluiten.

Het zou een van weinig smaak getuigende herhaling van bekende zaken worden, bij wijze van reclame, een gedetailleerde opsomming zou volgen van hetgeen „Oost en West" is en doet, dit is trouwens in elk No. van het Orgaan vermeld; doel en streven mag bij den ontwikkelden landgenoot nu wel als bekend verondersteld worden.

Veeleer moge nogmaals gewezen worden — frappez toujours! — op het inderdaad groote nationale belang, dat door „Oost en West" behartigd wordt, een belang, dat maar al te zeer onderschat wordt: t.w. de versterking van den band met de koloniën. Hoezeer dit noodig is — ook andere vereenigingen bewegen zich op dit gebied — behoeft wel niet te worden aangetoond, volstaan worde met de niet te stoute bewering, dat het verlies van de koloniën, ons kan te staan komen op het verlies van ons onafhankelijk volksbestaan.

Wanneer men wel eens spreekt van Groot-Nederland en daaronder dan natuurlijk de koloniën inbegrijpt, dan weet men, dat de band, welken men zich denkt, een staatkundige band is; want de Indiën zijn wel een deel van den Staat, maar vormen geen deel van het grondgebied. En het koloniaal bestuur beoogt, volgens de moderne opvattingen, de opleiding der Volken, waarover het gesteld is, tot zelfbestuur.

Onze verhouding tot de koloniën, aldus geformuleerd, zou wijzen op een voor Nederland verwijderd belang; intusschen gevoelt men dat „des Pudels Kern" hiermede niet is aangeraakt. Immers, er is meer; er bestaat een nauwe aanraking, schier op alle gebied, meer dan drie eeuwen reeds, tusschen ons kleine landje en die uitgestrekte eilandenreeks aan gene zijde van den evenaar, een aanraking, welke in den loop der tijden steeds aan kracht gewonnen heeft.

Wat zoo langen tijd aan onze hoede was toevertrouwd, moet, getrouw aan de grootsche roeping, welke Nederland te vervullen heeft gekregen, behouden blijven met inspanning van alle krachten, totdat het tijdstip daar is, waarop Indië zelfstandig zijn weg kan gaan. Maar dan ook met alle krachten! Onze laksheid moet plaats maken voor de bewustwording, dat ook voor een volk het leven een strijd is, maar een strijd, waarin de overwinning — kan het zijn — moet worden bevochten met andere dan met blanke wapenen.

Wil Nederland voor onafzienbaren tijd blijven wat het is, dan dient het alle middelen aan te wenden, welke in dien strijd noodig zijn voor zijn bestaan, dat zoozeer is samengevlochten met het lot der koloniën.

De Vereeniging „Oost en West" draagt haar steentje daartoe bij. Treedt dus in onze gelederen, gij die nog geen lid zijt; kan het niet zijn uit roeping, doe het dan uit plichtsgevoel, gedachtig aan de woorden van den dichter van Faust:

Was du ererbt von deinen Vätern hast,
Eswirb es um es zu besitzen.

De Koloniale Vacantie-cursus voor Geografen.

Van 27 tot en met 29 December zal in het gebouw van de afdeeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut een van het Comité voor Indische lezingen en leergangen — bij welk Comité de Vereeniging „Oost en West" is aangesloten — uitgaande koloniale vacantie-cursus voor geografen worden gehouden.

Het denkbeeld daartoe is uitgegaan van den heer R. Schuiling, leeraar aan het Gymnasium en H. B. S. te Deventer, die hier te lande om de twee jaren, in de Paaschweek, een vacantie-cursus voor geografen houdt. Een aantal leeraren en leeraressen in de geografie — maximum 30, maar het aantal aangiften is steeds grooter — komen dan bijeen om onder leiding van de meest bevoegde deskundigen een drietal dagen waarnemingen op geologisch, economisch en sociologisch gebied te doen, waarna daarvan een uitvoerig verslag wordt opgemaakt.

Het feit, dat van dezen cursus een buitengewoon gunstige invloed uitgaat, bracht den heer Schuiling er toe, iets dergelijks ook voor onze koloniën voor te stellen. Zijn plannen hieromtrent nader uitwerkende, vonden deze gereeden ingang bij het Comité voor Indische lezingen en leergangen, met het gevolg, dat dit Comité zich in verbinding stelde met het Koloniaal Instituut, welk overleg er toe leidde, dat thans op de in dezen aanhef genoemde data, een koloniale vacantie-cursus voor geografen te Amsterdam zal worden gehouden.

Het programma luidt:

PROGRAMMA.

Maandag 27 December 1920, des namiddags te 2 uur: Prof. Dr. G. A. F. Molengraaff, Hoogleeraar te Delft: „*Hoe ontstaan eilanden?*" (in het bijzonder met betrekking tot onze Koloniën).

Dinsdag 28 December 1920, des morgens te 10 uur: C. Lekkerkerker, Archivaris van het Bali-Instituut te Scheveningen: „*De economische vlucht van Ned. Indië in de laatste jaren; haar omvang, richting, oorzaken en gevolgen*";
des namiddags te 2 uur: Demonstratie in het gebouw der Afd. Volkenkunde van het Koloniaal Instituut door den Directeur Prof. J. C. van Eerde.

Woensdag 29 December 1920, des morgens te 10 uur: J. Kreemer, Archivaris van het Atjèh-Instituut te 's-Gravenhage: „*Een en ander aangaande den Atjèhschen volksgeest*";
des namiddags te 2 uur: Bezoek onder deskundige geleide aan eene der beide instellingen:
a. het laboratorium van de Afd. Tropische Hygiëne van het Koloniaal Instituut;
b. het Scheepvaarthuis.

De deelneming is opengesteld voor Leeraren in de aardrijkskunde aan inrichtingen voor voorbereidend hooger, voor middelbaar onderwijs, en tot opleiding van Onderwijzers(-essen), benevens voor Studenten in de aardrijkskunde. Van de deelnemers zal een bijdrage van *f* 3.— geheven worden.

Elke deelnemer ontvangt na afloop van den cursus kosteloos een geschrift, aangevende de hoofdlijnen van de voordrachten, alsmede de daarbij eventueel behoorende tabellen en cijfers.

Aangifte, met vermelding van de betrekking, welke men bij het onderwijs vervult, schriftelijk vóór 15 October e.k. bij den laatst ondergeteekende.

Prof. J. C. VAN EERDE, *Voorzitter.*
C. LEKKERKERKER.
R. SCHUILING.
G. TROUW.
Dr. H. H. ZEIJLSTRA, Fzn., *Secretaris*
Zwolscheweg 65, Deventer.

Ongetwijfeld zullen velen zich voor dezen eersten kolonialen vacantie-cursus voor geografen aanmelden, immers, behalve de aangekondigde onderwerpen is de wijze, waarop de leerstof — ten deele met behulp van aanschouwelijke voorstellingen — zal worden toegediend, in hooge mate aantrekkelijk, terwijl het tijdstip, waarop de cursus zal plaats vinden, zeer goed gekozen is.

Zal deze leerzame cursus allereerst ten goede komen aan de onderwijskrachten, die er aan deelnemen, het spreekt wel van zelf, dat zijn heilzame invloed zich zal doen gevoelen in den ruimen kring onzer vaderlandsche jeugd, bij welke de vermeerdering harer kennis tevens grootere belangstelling

onze koloniën zal opwekken. Aan die belangstelling ontbreekt nog veel, te veel, niet slechts bij de jeugd, maar bij het geheele Nederlandsche Volk, waarmede het in dit opzicht gesteld is als met den eenling, die zoo vaak zijn eigen belang niet-, of voorbij-ziet.

Elke poging om daarin verandering te brengen verdient dan ook te worden toegejuicht, aangemoedigd en gesteund, en het is dan ook om die reden, dat de Vereeniging „Oost en West" met groote voldoening van den te houden cursus in haar Orgaan gewag maakt.

Zoo wordt dan wederom een stap gedaan in de goede richting; moge nog vele hierop volgen!

Indische Leergang voor Officieren der Kon. Milit. Academie.

—o—

Ook aan de Kon. Mil. Academie te Breda zal een specialen Indischen leergang worden gehouden. Als sprekers zijn daarvoor ingeschreven:

Prof. Dr. H. A. Brouwer, Hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool, Rijswijk (Z.-H.), Oranjelaan 87.

H. Carpentier Alting, Oud-Directeur van het Departement van Binnenlandsch Bestuur, 's-Gravenhage, Riouwstraat 124.

H. A. Crámer, Kapitein van den Generalen Staf N.-I. L., Leeraar aan de Hoogere Krijgsschool, 's-Gravenhage, Wattstraat 14.

Ir. Th. F. A. Delprat, Oud-Hoofdingenieur bij den dienst der Staatsspoorwegen en Chef van den dienst der kolenontginning in Ned.-Indië, Amsterdam, Paulus Potterstraat 24.

L. E. Dom van Rombeek, Chef van de Arbeidsbeurs voor den Indischen Dienst bij het Departement van Koloniën, 's-Gravenhage, Willemstraat 54.

J. J. L. Duijvendak, Lector aan de Rijks-Universiteit te Leiden, Leiden, Wasstraat 33.

Pater Jos. F. A. Frencken S. J., Oud-Missionaris, Maastricht, Tongersche straat 53.

G. Gonggrijp, Lector aan de Nederlandsche Handels-Hoogeschool, 's-Gravenhage, van Bleiswijkstraat 143.

Dr. J. W. Gunning, Zendings-Director, Oegstgeest.

Dr. H. C. Prinsen Geerligs, Directeur van het filiaal in Nederland van de vereeniging „Het Proefstation voor de Java-Suikerindustrie", Amsterdam, Wanningstraat 17.

Prof. C. Spat, Leeraar aan de Koninklijke Militaire Academie, Breda, Baronielaan 45.

Prof. D. G. Stibbe, Leeraar aan de Ned.-Indische Bestuurs-Academie, 's-Gravenhage, Sweelinckstraat 126.

De lijst der spreekbeurten eindigt:

Maandag 4 Oct., nam. 2 uur. Gunning: De Zending in Ned.-Indië.

Dinsdag 5 Oct., voorm. 10.30 uur. Stibbe: Koloniale politiek. Nam. 2 uur. Stibbe: Koloniale politiek.

Woensdag 6 Oct., voorm. 10.30 uur. Cramer: Militaire exploratie.

Donderdag 7 Oct., voorm. 10.30 uur. Gonggrijp Economische veranderingen. Nam. 2 uur. Frencken. De R. K. Missie in Ned.-Indië.

Vrijdag 8 Oct., voorm. 10.30 uur. Gonggrijp: Economische veranderingen. Nam. 2 uur. Duijvendak: De Chineezen in Ned.-Indië.

Zaterdag 9 Oct., voorm. 10.30 uur. Stibbe: Koloniale politiek.

Maandag 11 Oct., voorm. 10.30 uur. Brouwer: Vulcanisme. Nam. 2 uur. Prinsen Geerligs: De economische beteekenis van de groote cultures.

Dinsdag 12 Oct., voorm. 10.30 uur. Stibbe: Koloniale politiek. Nam. 2 uur. Stibbe: Koloniale politiek.

Woensdag 13 Oct., voorm. 10.30 uur. Cramer: Militaire exploratie.

Donderdag 14 Oct., voorm. 10.30 uur. Delprat: De economische beteekenis van de winning van mineralen. Nam. 2 uur. Dom van Rombeek: De desahuishouding.

Vrijdag 15 Oct., voorm. 10.30 uur. Spat: Godsdienstige stroomingen onder de inlandsche bevolking. Nam. 2 uur. Carpentier Alting: Ontvoogding van het Inlandsch bestuur.

Zaterdag 16 Oct., voorm. 10.30 uur. Stibbe: Koloniale politiek.

De lezingen worden gehouden in de bovenzaal van het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Groote Markt, Breda.

Verslag van de Commissie voor de hervorming van de opleiding van Indische Rechterlijke Ambtenaren.

—o—

Aan
Hunne Excellentiën den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en den Minister van Koloniën.

Bij gemeenschappelijke beschikking van den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en den Minister van Koloniën van 18 September 1919, 5de afdeeling, no. 46, werd ingesteld een commissie voor de hervorming van de opleiding van Indische rechterlijke ambtenaren en haar opgedragen om te dienen van raad en voorlichting nopens de vraag of het aanbeveling verdient om naast de tegenwoordige opleiding van juristen, aan een of meer der universiteiten de gelegenheid in het leven te roepen om na een speciaal op de beoefening van het Indische recht gerichte studie een academisch getuigschrift te behalen, hetwelk ook voor hen die in het bezit zijn van een getuigschrift van met goed gevolg afgelegd eind-examen van de hoogere burgerscholen met vijfjarigen cursus (of van een daarmede wettelijk gelijkstaand examen) zonder aanvullend staatsexamen bereikbaar is en waaraan voor het bekleeden van betrekkingen in Nederlandsch-Indië dezelfde rechten zouden zijn te verbinden als aan den tegenwoordigen graad van doctor in de rechtswetenschap met het zgn. faculteits-diploma; voorts bij bevestigende beantwoording van deze vraag een studie- en examenprogramma te ontwerpen voor de bedoelde opleiding en voorstellen te doen omtrent hetgeen haar met betrekking tot die opleiding in het bijzonder en tot de opleiding van ambtenaren voor de Indische rechterlijke macht in het algemeen noodig of wenschelijk mocht voorkomen.

Bij dezelfde beschikking werden in deze commissie benoemd:

tot lid en voorzitter Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, Hoogleeraar aan de Rijks-Universiteit te Leiden;

tot leden:

Prof. Mr. G. André de la Porte, Hoogleeraar aan de Rijks-Universiteit te Leiden;

Mr. W. Boekhoudt, oud-Raadsheer in het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië, lid van het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht;

Prof. Mr. Ph. Kleintjes, Hoogleeraar aan de Rijks-Universiteit te Groningen; en

Prof. Mr. C. van Vollenhoven, Hoogleeraar aan de Rijks-Universiteit te Leiden.

Van wege den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en den Minister van Koloniën installeerde de Voorzitter de commissie op 8 November 1919 in de vergaderzaal van het Departement van Koloniën. De commissie heeft zich onmiddellijk na haar installatie aan de haar gedane opdracht gezet. Zij heeft de eer aan Uwe Excellentiën het volgende verslag harer beraadslagingen aan te bieden.

Thans is het universitaire onderwijs, dat tot het doctoraat in de rechtswetenschap leidt, enkel gericht op de beoefening van Nederlandsch recht, terwijl voor hen, die in Indische rechterlijke betrekkingen den

Lande willen gaan dienen, aan deze opleiding een aanvullingsstudie is verbonden, die afgesloten wordt door het faculteits- of door het indologisch examen, vermeld bij de artikelen 24 en 24bis van het Academisch Statuut. Aanbevelenswaard komt het der commissie voor aan hen, die een juridische loopbaan in Indië willen volgen, de gelegenheid te bieden zich daartoe door eèn van den aanvang af geheel op Indië gerichte rechtsgeleerde studie te bekwamen. Door een dergelijke opleiding kan de rechtskennis, die voor een behoorlijke vervulling van de rechterlijke taak in Indië noodig is, beter verzorgd worden dan door de thans bestaande voor enkel Nederlandsche behoeften en toestanden ingerichte rechtsopleiding, die wel achterna wordt aangevuld met het oog op specifiek Indische toestanden, doch voor de practijk te kort schiet in het bijbrengen van de noodige kennis van het in die kolonie toe te passen recht.

Deze geheel op Indië gerichte rechtsgeleerde studie, zoude bij de inwerkingtreding van het nieuwe tweede lid van art. 133 der Hooger Onderwijswet, opgenomen in het thans bij de Eerste Kamer aanhangige wetsontwerp (Bijlagen Handelingen Tweede Kamer 1919/1920, 57, 10), niet enkel openstaan voor hen, die thans tot het afleggen van examens in de faculteit der rechtsgeleerdheid worden toegelaten, maar ook voor degenen, die in het bezit zijn van een in Nederland verworven diploma van het eindexamen eener hoogere burgerschool. De ruime redactie van bedoelde bepaling opent voor al deze categorieën de deur voor de hier te behandelen rechtsstudie.

Door het bij de wet van 11 Januari 1919, „Nederlandsche Staatscourant" no. 19, volledig gelijkstellen van de getuigschriften van met goed gevolg afgelegd eindexamen eener hoogere bugerschool in Nederlandsch-Indië en van de algemeene middelbare school, afdeeling B, aldaar met de diploma's van een hoogere burgerschool in Nederland, zullen ook jongelieden, die in Indië deze schoolopleiding hebben gehad, tot de bedoelde rechtsstudie worden toegelaten.

Het ligt naar de meening der commissie voor de hand, dat deze nieuwe rechtsgeleerde studie zich ook zal moeten aansluiten aan de afdeelingen A[1] (oostersch-letterkundige) en A[11] (westersch-klassieke) der algemeene middelbare school. Nu aan het diploma van de wis- en natuurkundige afdeeling der algemeene middelbare school dit recht van toegang tot deze Indische rechtsstudie zal worden verleend, zal het niet kunnen onthouden worden aan de getuigschriften van de letterkundig-historische afdeelingen dier richting. Bovendien, de verschillende afdeelingen van deze tot het hooger onderwijs voorbereidende school, zijn als gelijkwaardige vertakkingen te beschouwen. Zij geven elk op haar eigen wijze een algemeene vorming, die voorbereidt tot zelfstandige beoefening der wetenschappen. Zij die een tekort mochten hebben in bepaalde, voor hun universitaire studie noodzakelijke, kennis zullen zelf de middelen moeten vinden, waardoor zij dit te weinig kunnen completeeren. Zij zullen hebben bij te werken hetgeen aan hun kennis nog ontbreekt. Evenmin als voor de oud-leerlingen van de hoogere burgerschool zal de faculteit voor hen, die een der afdeelingen van de algemeene middelbare school hebben afgeloopen, candidaats- of doctoraal-examen behoeven te verlichten.

Naar aanleiding van het bovenstaande meent de commissie bij Uwe Excellentiën er op te moeten aandringen het noodige te verrichten tot wijziging en aanvulling van de hooger genoemde wet van 11 Jan. 1919, in dien zin, dat de einddiploma's der A-afdeelingen van de algemeene middelbare school gelijk worden gesteld met die van het gymnasium of de hoogere burgerschool.

Bij het zoeken naar den practischen vorm, waarin het denkbeeld, dat hier voorgestaan wordt, verwezenlijkt kan wordt, stuit men op de moeilijkheid, dat aan deze rechtsstudie, die reeds verzwaard wordt door het bestaan van meervoudigheid van recht, uiteraard de beoefening van een of meer inlandsche talen en van de volkenkunde van den Oost-Indischen archipel dient verbonden te worden. De commissie moest dus, om deze omvangrijke studie niet te overladen, hetgeen aan de degelijkheid daarvan in den weg zoude staan, een doelmatige keuze doen uit de vakken, die voor een rechtsopleiding als hier bedoeld in aanmerking komen, en heeft zich daarbij laten leiden door de gedachte, dat vooral met de behoefte van de practijk rekening moest worden gehouden.

Bij de inrichting der examens is zij te rade gegaan met den wensch deze te vereenvoudigen. Zij stelt voor, ten aanzien van diverse takken te volstaan met het afleggen van tentamina voor de betrokken hoogleeraren, hetwelk bij slagen niet-examinatie in die vakken ten gevolge zal hebben. Door het aanvaarden van dit stelsel is niet meer een parate kennis in velerlei vakken op één oogenblik noodig. De student zal door het afleggen van tentamens zijn volle aandacht niet meer op die materies hebben te vestigen, waardoor het eigenlijke examen verlicht wordt.

Verder meende de commissie, dat het aanbeveling verdiende de studie ook buiten de examenstof in de hand te werken. Met het oog daarop stelt zij als eisch, dat de student, alvorens tot het candidaatsexamen te worden toegelaten, gedurende één jaar college heeft gevolgd in een studievak, dat geheel valt buiten de examenstof. Door hierbij de keuze van het studievak niet te begrenzen wordt den student te dien aanzien de grootst denkbare vrijheid gelaten. Zoo wordt hem ruimschoots de gelegenheid geboden tot vrije studie geheel naar eigen inzicht en aanleg.

Ten slotte vond de commissie het alleszins noodig, dat de candidaat, alvorens tot het doctoraal-examen te worden toegelaten zich gedurende één jaar met goed gevolg op een werkcollege of op anderen voet practisch geoefend heeft in een der vakken van de rechtsgeleerde faculteit. Hierbij is het voornamelijk te doen den student tot zelfstandigen arbeid te brengen. Op al deze onderwerpen wordt hieronder nader teruggekomen.

Daar wij van oordeel zijn, dat deze studie van het recht van den Oost-Indischen archipel parallel moet loopen met de thans bestaande studie voor het doctoraat in de rechtswetenschap, hebben wij de te behandelen studiestof gesplitst in twee groepen die afgesloten worden onderscheidenlijk door een candidaats- en door een doctoraal-examen. Elk dezer examens is af te leggen voor een commissie uit de vereenigde faculteiten der rechtsgeleerdheid en wijsbegeerte.

Het volgende schema van examens bieden wij hierbij voor de bovenbedoelde rechtsgeleerde studie aan, hetwelk, behoudens enkele afwijkingen op ondergeschikte punten, overeenkomt met het schema, dat door de 1ste afdeeling van den Onderwijsraad werd uitgewerkt voor de examens in de juridische faculteit betreffende groep B (Recht van den Oost-Indischen archipel) en aan het oordeel der rechtsgeleerde faculteiten werd onderworpen.

I. Candidaatsexamen (in den regel af te leggen na het tweede studiejaar).

1. De hoofdtrekken van het Germaansche privaatrecht en van zijn ontwikkeling; — òf: de hoofdtrekken van het Romeische privaatrecht en van zijn ontwikkeling; — elk van beide, benevens die gedeelten van het hedendaagsche Nederlandsch-Indische privaatrecht, die geheel of grootendeels aan het Germaansche, resp. het Romeinsche recht, zijn ontleend. De student heeft de keuze, doch mag ook beide kiezen.

2. Het staatsrecht van Nederlandsch-Indië.

3. Encyclopaedisch overzicht van het recht en van de geschiedenis der rechtswetenschap.

4. De vergelijkende volkenkunde van den Oost-Indischen archipel.

Van voldoende kennis in de vakken 1 en 2 moet blijken op het examen zelf. Van voldoende kennis in de vakken 3 en 4 kan blijken door een verklaring van de door de betrokken faculteit aangewezen hoogleeraar, die aan zijn verklaring een tentamen laat voorafgaan. Is de verklaring verkregen, dan wordt

Het vak niet geëxamineerd. De student echter heeft de keus om hetzij deze verklaring te vragen, hetzij zich rechtstreeks of na weigering van de verklaring te onderwerpen aan het examen ook in deze vakken.

Om tot het candidaats-examen te worden toegelaten moet de student het bewijs overleggen, dat hij gedurende één jaar (aan welke universiteit of in welke faculteit ook) college heeft gevolgd in een studievak, dat geheel valt buiten de examenstof van zijn eigen studie. Bij twijfel, of een vak daarbuiten valt, beslissen de vereenigde faculteiten der rechtsgeleerdheid en der letteren en wijsbegeerte. Ingeval iemand buiten de universiteit studeert, treedt voor dezen studie die van gelijkwaardige lectuur in de plaats, ter beoordeeling van de juridische faculteit.

Als de gewone juris candidati het hier volgende doctoraal-examen wenschen te doen, regelen de vereenigde faculteiten de daartoe onmisbare aanvulling, die echter in geen geval verder mag gaan dan de candidaatsvakken 2 en 4, en zoo weinig mogelijk bezwarend moet zijn.

II. Doctoraal-examen (in den regel af te leggen na drie jaren verdere studie).

1 en 2. Als hoofdvakken:

a. het burgerlijk recht van Nederlandsch-Indië, het adatprivaatrecht der Indonesiërs en der Chineezen daaronder begrepen;

b. het strafrecht van Nederlandsch-Indië.

3 en 4. Als verplichte bijvakken:

a. rechterlijke inrichting, handelsrecht, burgerlijk procesrecht en strafprocesrecht van Nederlandsch-Indië;

b. de Javaansche taal.

5. Als vrij bijvak een der dertien volgende vakken, ter keuze van den candidaat:

a. Romeinsch recht of Germaansch recht, indien niet reeds gekozen voor het candidaats-examen;

b. het staatsrecht van Nederland

c. het administratierecht van Nederlandsch-Indië;

d. eenig oordeel van buitenlandsch koloniaal recht;

e. het volkenrecht of het internationaal privaatrecht;

f. de wijsbegeerte des rechts;

g. de grondbeginselen der staathuishoudkunde (welk vak vervalt als keuzevak voor het juris candidati) of der tropische staathuishoudkunde;

h. een andere Indonesische taal dan de verplichte;

i. de instellingen van den Islam;

j. de oudheidkunde van Nederlandsch-Indië;

k. de geschiedenis van Nederlandsch-Indië;

l. de vergelijkende koloniale geschiedenis;

m. de wijsbegeerte.

Van voldoende kennis in de vakken 1 en 2 met uitzondering van adatprivaatrecht moet blijken op het examen zelf. Van voldoende kennis in de vakken 3, 4 en 5 (welke vakken zoo min mogelijk moeten worden opgedreven) alsmede in adatprivaatrecht, tentamen als boven.

Om tot het doctoraal-examen te worden toegelaten moet de candidaat het bewijs overleggen, dat hij gedurende één jaar (aan welke universiteit dan ook) zich met goed gevolg op een werkcollege of op anderen voet practisch geoefend heeft in een der vakken van de rechtsgeleerde faculteit. Voor hen, die buiten de universiteit studeeren, treedt voor dezen studie een zooveel mogelijk gelijkwaardige in de plaats, ter beoordeeling van de juridische faculteit.

(Wordt vervolgd).

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Indië weerbaar.

Generaal Snijders verkondigde te Soerabaya, als president der moederlandsche vereeniging „Ons Leger", zijn denkbeelden omtrent een weerbaar Indië. Zijn optreden aldaar is verlevendigd door een debat met den heer J. C. Boon, den hoofdredacteur van het „Soer. Hbl.", die zijn bekende opvattingen omtrent de noodzakelijkheid van een Nederlandsche oriënteering in Britsche richting stelde tegenover de meening van den afgetreden opperbevelhebber, dat Nederland ook in de toekomst zich van militaire aansluiting met een andere mogendheid moet onthouden. *)

Hetgeen te Soerabaya te berde is gebracht, geeft de „Loc." aanleiding tot enkele niet-militaire kantteekeningen, waaraan wij o.m. ontleenen:

In zijn voordracht heeft Schr. het meest aangetrokken generaal Snijders' krachtige ontrading van eenig militair verbond met een groote mogendheid. Aansluiting bij anderen achtte hij verderfelijk en nutteloos. De facto zou zulk een aansluiting ten doel hebben de veiligheid van een anderen staat te verhoogen. Die andere staat zou zijn hulp aan ons duur verkoopen, zoodat wij ons wellicht maatregelen moeten laten welgevallen, die ons onwaardig zijn.

Het denkbeeld van den heer Boon om ons lot geheel in handen van Engeland te stellen, leek Schr. trouwens bijzonder zwak verdedigd. De heer Boon had eerst in een lange verhandeling over „seapower" Engeland geteekend als den wereld-eik, waarom Nederland zich als een klimop zal moeten slingeren, wil het kunnen gedijen. „Een kleine natie als de onze, voor haar levensbestaan aangewezen op de zeeën, en volmaakt weerloos, waar het gaat den strijd aan te binden met den heerscher der zeeën, kan slechts één weg betreden in zijn politiek en deze is Groot-Brittannië steunen in zijn heerschappij ter zee." Maar onlogisch en zwak volgt hierop het pleidooi tot aansluiting bij Engeland in het belang van Indië's defensie:

„Geen natie bouwt een vloot van zulk een sterkte als de Amerikaansche, of zij heeft er mede ten doel verdediging van handelsbelangen en uitbreiding daarvan desnoods door geweld. Het verzwakte Europa heeft als afzetgebied der producten van nijverheid van zijn waarde verloren, andere werelddeelen, met name Oost-Azië, met zijn rijke hulpbronnen aan grondstoffen, die het in ruil kan geven, en zijn reusachtige bevolking, heeft in waarde gewonnen."

„Het is daarom zeker — en de deskundigen zijn het daarover vrijwel unaniem eens — dat de naaste groote oorlog gestreden zal worden in den Pacific en zal handelen om de heerschappij in dezen."

„Voor dien strijd wapent zich nu reeds in stilte Albion, het zal zijn verbond met Japan vernieuwen, omdat het dit noodig heeft, het zal daartoe desnoods offers anderszins brengen en anderdeels rust zich Japan voor dien strijd uit. Het heeft te kiezen met Engeland tegen Amerika, of met Amerika tegen Engeland. Ofschoon nog niet zeker, gelooven wij, dat het land van de Rijzende Zon e. g. bondgenootschap zal prefereeren."

„Aan welke zijde het zich ook schaart, het heeft begrepen, dat in dien oorlog Ned.-Indië, dank zijn strategische ligging, een voorname rol zal spelen. De verrassend hartelijke wijze, waarop onze vloot in de Japansche havens ontvangen is geworden onlangs, bewijst, dat Japan ons op zijn zijde wil hebben, hetzij als derde tegen Engeland, hetzij als derde tegen Amerika".

„Wij hebben thans te kiezen, aan welke zijde wij zullen staan, om tijdig aan de machtsmiddelen van dien bondgenoot de onze te kunnen aanpassen".

Nu zegt de heer Boon aan het slot van zijn betoog wel, dat hij op 't oogenblik niet à outrance strijd wil voeren voor het betreden van één dier wegen, — maar zijn heele betoog was één kreet tot aansluiting bij Engeland. Maar ook aannemende, dat de heer Boon ten slotte Nederland nog vrij in zijn keuze wil laten — dat het moet kiezen, staat voor hem vast. Een keuze, die de heer Boon niet gemakkelijker maakt met zijn militair-politieke consideratiën. Immers: Amerika, de uit het Westen uit den grond verrezen zeemogendheid, zal Engeland's marine wellicht spoedig overtreffen en Japan is zelf nog onzeker bij welke der beide grootste zeemogendheden

*) Zie de „Loc." d.d. 16 Juli 2e bl. en „Soer. Hbl." d.d. 15 Juli 3e en 4e bl. (Red. K. W.)

het zich zal aansluiten, maar het wil in elk geval Ned.-Indië gaarne aan zijn zijde hebben. Puzzle: hoe moet Nederland handelen? Had het nu maar zekerheid, dat Japan zich aan den kant van Amerika schaarde, dan zou het zich veilig kunnen achten aan Japansch-Amerikaansche zij. Voegt Japan zich bij Engeland, dan blijft 't nog onzeker of zelfs die combinatie op den duur Amerika met diens machtige hulpmiddelen kan weerstaan; maar wanneer Engeland en Japan dan maar snel toesloegen, zouden Nederland en Indië in Engelsch-Japansch gezelschap veilig zijn. Neem nu echter de mogelijkheid, dat Japan in schijn de bondgenoot is van Engeland, maar als 't er op aan komt een Italiaanschen draai neemt — ja, wat dan? Japan is een sfinx, gezeten op een wip. . . . Voor den Nederlandschen klimop is de keuze van den eik, waarom hij zich zal gelieven te ranken, uiterst riskant.

Uit de fabel van La Fontaine van den aarden en den ijzeren pot, weet men hoe de „pot de fer” aan den „pot de terre” beloofde:

Si quelque matière dure
Vous menace d'aventure,
Entre deux je passerai.

Maar ach, hoe anders verging het den aarden pot, toen ze samen „clopin clopant”, aan den kuier togen:

......il n'eut pas fait cent pas
Que par son compagnon il fut mis en éclats,
Sans qu'il eut lieu de se plaindre.

De goede La Fontaine had, gelooft Schr., geen politieke of militaire autoriteit — maar zijn waarschuwing: „ne nous associons qu'avec nos égaux” doet vermoeden, dat hij toch ook wel eens historie had bestudeerd.

Gelukkig behoeven wij van onze nuchter denkende leidende staatslieden voorhands geen gewaagd avontuur als een speculatief samengaan met den politieken ijzeren pot te vreezen.

Blijkt de Volkenbond niet van zins of in staat om onze kolonie voor agressie te behoeden, dan moeten wij maar zelf zien, hoe wij er ons met eigen krachten door kunnen slaan. Dat versterking van onze zeemacht — en van onze luchtmacht, meent Schr. met ondeskundige bescheidenheid — daartoe voor een eilandenrijk noodig is, voelt ook de niet-militaire Nederlander.

Dit te doen ligt voor onze hand. Vermogen wij, doende, wat wij kunnen, ons nochtans niet te handhaven — het zij dan zoo. Beter zelfstandig onder te gaan dan te vegeteeren als klimop om welken eik dan ook.

De Javaansche landbouwer in Sumatra's Oostkust.

Aan het hoofdartikel „De Wondeplek” in de „Sum. Post” ontleenen wij o.m.: De Javaansche landbouwer, dien iedereen in Sumatra's Oostkust aan het werk wil hebben, staat op een hooger beschavingsniveau dan de inheemsche bevolking. Het is de oude beschaving, waarin het Javaansche volk is gegroeid, die van het oude rijk Modjopait; iedere Javaan, die wat nadenkt, weet een kleinkind daarvan te zijn. Tot in zijn binnenste weet en voelt hij, niet de mindere in geestelijke beschaving van den Europeaan te zijn, slechts de zwakkere in wil en energie. Zijn streven is niet gericht op rijkdom en onrust, maar op genoegelijkheid en rust.

Ons streven naar rijkdom en (of) macht is hem persoonlijk ten eenenmale vreemd, zijn mentaliteit is niet gelijk de onze. Omdat deze anders is, veroordeelen velen hem bij voorbaat. Dat is niet rechtvaardig.

De doorsneê-Javaan voelt er niets voor meer geld te verdienen dan hij voor zijn eenvoudig bestaan strikt noodig heeft, indien hem dat meer dan een greintje inspanning kost. Omdat hij geld nog niet naar behooren weet te besteden. Bij intuïtie gevoelt hij zeer goed, dat de prullen, die hij voor dat meer verdiende geld koopen zal, ernstig en volhardend aangewende werkkracht niet waard zijn. Bovendien is vermoeidheid voor hem zoowat gelijk aan ongesteldheid, d.w.z. zich niet lekker gevoelen. Hij is alzoo geworden door den rijkdom van zijn vruchtb[...] land en het tropische klimaat.

Op Java, zijn geboorteland, wordt tegenwoordig ook gesukkeld met onvoldoende werkvolk. En h[...] zou het op Sum.'s Oostkust worden, indien de poenale sanctie werd afgeschaft [...] de planters op vrije lieden aangewezen zouden zijn. Wij zullen ons moeten schikken naar de mentaliteit van den doorsneê-Javaan.

De fout van het meerendeel der planters alhier is, dat zij absoluut niet op de hoogte zijn van de denkbeelden van den doorsneê-Javaan. Op zijn Wester[...] gaan ze slechts uit van de materieele zijde, omdat [...] zelf zoo gevoelen.

Een administrateur, die zijn nieuw geopende onderneming aan bezoekers laat zien, wijst met tr[...] op de pondok-loodsen, keukens, waterputten, en[...] In zijn oogen is dat alles prachtig en in zijn so[...] bijna volmaakt. Voor grootsch opgezette, uiter[...] kostbare en modern ingerichte hospitalen voelt [...] groote massa der Javanen niets of althans zeer w[...]nig. Wij Europeanen vinden het prachtig en [...] hoofdzaak. Het is een uitgemaakte zaak, dat op Ja[...] geen man of vrouw zou willen wonen in kazerne-pondoks. Schr. was in vroeger jaren op Java assistent op een afdeeling waar de woningen van het werkvolk ver van de rivier lagen, doch voorzien van voldoende waterputten; niet voordat de woningen aan de rivier gebouwd waren kreeg hij werkvolk

Voor iemand, die de Javaansche taal ten volle m[...] staat, moet het opvallen, dat de taal, gebezigd door de bewoners van de ondernemingspondoks, ruw [...] grof is. Een dergelijke taal hoort men niet in de Ja[...]vaansche desa.

Dit alles wijst op een leemte in het systeem; [...] Javaan is van huis uit niet ruw en schaamteloos, [...] vaansche vrouw is van nature zedig en ingetogen. Wat wil men verwachten van de kinderen als [...] ouders tuig geworden zijn?

De toestand, zooals nu, is vrijwel hopeloos. De fu[n]damenten van het gebouw der cultures zijn verke[erd] gelegd; het gebouw, voor het uiterlijk zeer scho[on] opgetrokken, is in werkelijkheid zeer zwak.

Een nieuw systeem stelt schr. zich o.m. als vol[gt] voor: Allerwege op de ondernemingen moeten cu[r]sussen geopend worden tot het aanleeren van [...] Javaansche taal. Het zal niet meer mogen voorkomen, dat planters, die tientallen van jaren met Javanen omgegaan zijn, slechts eenige woorden van [...] taal kunnen stamelen. Bemerken de Javanen, dat [...] heeren Javaansch leeren, dan vinden ze dat [...] bewijs van intellect. De Javaan is van nature ge[...]lig; slechts elementen, die in stilte tegenwerken [...] hem opstoken tegen de planters, maken van hem [...] lui, veeleischend en onbeschoft wezen. Javanen, [...] zich steeds uitdrukken in de Maleische taal, blijven geen Javanen meer, maar nemen ook de overige eigenschappen van de Maleiers aan, zoodra ze vrije lieden zijn geworden. En laten de Maleiers goe[de] menschen zijn, bruikbare werklieden voor den [...]regelden gang van zaken van cultuurondernemingen zijn ze niet.

Het begin der oplossing van het vraagstuk, h[...] Sumatra's Oostkust blijvend van goed werkvolk vo[or]zien wordt, ligt wel degelijk in de kennis van [...] Javaansche taal, waardoor men door den rijkdom van uitdrukkingswijze en woorden. in het zieleleven van den Javaan moet dringen. Deze rijkdom der [...] schrikt velen af. Het is nu eenmaal een taal, v[...] staande boven het brabbel-Maleisch van de tuine[...] 't is zelfs een moeilijke taal, die met inspanning geleerd moet worden. Dit zal dus wel de voornaam[ste] reden van tegenstand zijn.

Is de kennis van de Javaansche taal onder de planters voldoende ingeburgerd, dan zullen de Java[...]nen hunne goede eischenschappen niet verliezen; [...] zullen dan de taal en de allures van hun volk behou[...]den. Indien verder bij het werven, zoolang als d[...] nog duurt, de hand worde gehouden aan het fe[...] dat de vrouwen nu niet per sé van het laagste allo[...] behoeven te zijn en prostitué's zooveel mogelijk ge[...]

...erd worden, dan zou dat een zegen voor de toekomst zijn.

Wat de heeren planters aangaat, zal eenige selectie automatisch plaats hebben. Wie onvoldoende beschaving of zelfbedwang bezit, zal niet meer in het kader passen. Het zal dan het optreden worden, zooals op Java in de cultures geëischt wordt. Iedereen, die innerlijk minder beschaving bezit dan het verbeterde werkvolk, kan geen invloed ten goede uitoefenen of voldoende werkprestatie verwachten.

De assistent moet, hoewel den noodigen afstand houdend tusschen zich en zijn werkvolk, toch belang stellen in zijn menschen buiten den werktijd. Javanen zijn gevoelsmenschen. Hunne gesprekken met Europeanen zijn, overigens goed bedoeld, wat formeel, draaierig en langdradig volgens onze opvattingen.

Wij moeten den Javaan steeds terecht wijzen, zoodra hij tegen de adat handelt of andere woorden dan van de hooge taal gebruikt. Anders vervallen wij weder in den tegenwoordigen toestand, die slechts met handhaving der poenale sanctie mogelijk is. Bij den Javaan is het al net als bij ons: geef hem een vinger, dan neemt hij de heele hand.

Zoomin als bij ons, is het bij den Javaan voldoende zich slechts te bekommeren om gaarkeukens, woningen en hospitalen. Iedereen, die denkt, dat dit voldoende is, kan gerust tot de geestelijk-afgestorvenen worden gerekend. De schijnbare opvatting, dat verbeterlijking aangekweekt moet worden, ten einde allen beter onder den duim te houden, moet verdwijnen, zooals in Europa reeds lang het geval is. In plaats van voort te gaan op het oude pad, moeten nieuwe wegen betreden worden. Laten wij verstandig zijn en zelf als gids optreden. Anders moeten wij volgen en dat zal ons niet meevallen. De leiding moet bij ons blijven; de Javaan van heden is een andere dan uit den ouden planterstijd, en het is pas een begin.

De taal en denkbeelden van den Javaanschen werkman staan hoog genoeg, om hem deze in den vreemde niet te ontnemen door onkunde en gemakzucht.

UIT DE INDISCHE PERS.

I.

Het Congres van de Inlandsche Hulponderwijzers.

Dit Congres had plaats op Zondag 23 Mei 1920, in het gebouw van de Mangkoe Negoro Societeit te Solo, des morgens ten 9 ure. Het werd bijgewoond door de afgevaardigden van de Inlandsche Hulponderwijzersvereeniging, van de Pers en het bestuur, zoomede door 53 afgevaardigden van de 75 afdeelingen.

Het aantal belangstellenden was gering.

Aan het in de *Neratja* van 31 Mei 1920 voorkomende verslag van dit Congres werd het navolgende ontleend:

De heer H. Soetadi opende de samenkomst met eene rede, waarin hij het doel van het Congres uiteenzette en daarbij in het bijzonder de aandacht vestigde op den plicht van het bestuur, om kennis te geven van zijn gewijzigde actie met betrekking tot de aansluiting bij de Vakcentrale en andere vakbonden, zoomede tot de politieke vereenigingen.

Nadat het verslag van het vorige Congres op verzoek van den voorzitter door den secretaris was voorgelezen en goedgekeurd, kreeg de ondervoorzitter, de heer Warjosoedarmo, het woord en constateerde met groote vreugde de vermeerdering van het aantal afdeelingen der vereeniging, hetwelk thans 75 bedraagt, met 2000 leden, waaruit men de gevolgtrekking mocht maken dat het nut van samenwerking door de Inlandsche Hulponderwijzers werd begrepen en men er mede instemde, dat de vereeniging als vakbond zich had aan te sluiten bij de reeds bestaande vakbonden in Ned.-Indië.

Verder wees spreker nadrukkelijk op het streven van de Hulponderwijzersvereeniging om de algemeene belangen van het Inlandsch onderwijs te dienen en dit zoo vruchtdragend mogelijk te doen zijn, door op gematigde wijze de leemten ter kennis te brengen bij de bevoegde autoriteiten en hen te bewegen de noodige verbeteringen aan te brengen.

Zulk eene houding aan te nemen is verplichtend voor de leden der vereeniging, waar het bekend is dat hun wel en wee van de autoriteiten afhangt, terwijl aansluiting en samenwerking met andere vakbonden, die in dezelfde conditie verkeerden, aanbeveling verdiende, ten einde meer kracht te kunnen ontplooien. Doch om dit te kunnen doen, moet de vereeniging zich geldelijk sterker maken.

Tot het Inlandsch onderwijs zelve komende, bekende de spreker dat dit nog verre van volmaakt was.

In de dessascholen leeren de kinderen nu wel lezen, schrijven en rekenen, doch daarmede kan geen opvoeding worden voltooid en het einde is gewoonlijk dan nog dat de leerlingen van de school gaan als arbeiders, die een overmoedige houding aannemen.

Gedurende een 3-tal jaren hebben de jongelieden niets aan den landbouwarbeid gedaan en na het verlaten der school nemen zij ongaarne meer de patjol ter hand, omdat zij kunnen lezen en schrijven.

Op sommige plaatsen gaan de dessascholen achteruit en wordt dan wel eens aan den Inlander verweten dat hij geen voldoende belangstelling heeft voor het Inlandsch onderwijs.

Doch dit is ten onrechte.

De reden dat sommige dessascholen minder worden bezocht ligt in het uitzwermen der ouders van de leerlingen, wanneer de levensomstandigheden hun te moeilijk worden.

Op grootere plaatsen als Solo en Djocja, waar de levensomstandigheden niet zóó zwaar drukken, kan men behoorlijk bezoek van de dessascholen constateeren.

Het onderwijs op de Inlandsche IIde klas-scholen is natuurlijk uitgebreider dan op de dessascholen, doch ook dáár kan men bij het verlaten der school van geen bepaalde voltooide opvoeding spreken.

De leerlingen zijn alleen geschikt voor kleine bedrijven en worden gewoonlijk mandoer, schrijver, enz.

Op de Hollandsch-Indische school wordt de Nederlandsche taal geleerd en komen de leerlingen na het afwerken van het leerplan in een geheel andere conditie, doch helaas in zulk een toestand, dat men ze als helpers van het Europeesche kapitaal moet beschouwen.

Al is hun inkomen wel is waar iets beter dan van de anderen, feitelijk komt de toestand van deze drie categoriën van personen toch hierop neer, dat zij kleine arbeiders zijn, die tegen te lagen prijs hun arbeidsprestatie verkoopen.

Spreker verwijst hierbij naar de toestanden op onderwijsgebied in Amerika, waar alle Europeesche kinderen gelijke kans hebben op het verkrijgen van een voltooide opvoeding.

Bij de toelating van de Inlandsche kinderen op de Hollandsch-Inlandsche scholen, wordt echter onderscheid gemaakt tusschen de verschillende bevolkingsgroepen en zijn de kinderen van de Inlandsche Hoofden in het voordeel.

Dit moge misschien niet de wensch zijn van het Europeesch Bestuur, doch de feitelijke toestand is toch zóódanig, dat het bezoeken van die school voor vele Inlanders een onbereikbaar ideaal is.

Het is te hopen, zegt de spreker, dat deze gebreken zoo spoedig mogelijk zullen verdwijnen, waarmede natuurlijk eene behoorlijke bezoldiging van de Inlandsche Hulponderwijzers in verband staat en samen behoort te gaan.

Want alleen bij een behoorlijk inkomen kan een correcte gedachtengang van den Hulponderwijzer volgen.

Nadat de verschillende afdeelingen eenstemmig de actie van het bestuur der vereeniging hadden goedgekeurd, vroeg een vertegenwoordiger van een der afdeelingen inlichtingen met betrekking tot de gedragslijn, welke het bestuur op politiek gebied denkt te volgen en meer in het bijzonder hoe het staat tegenover de Revolutie-idee, waarop de voorzitter te kennen gaf, dat hij daarop geen bepaald uitsluitsel kon geven, doch dat de vereeniging in het algemeen zich aansloot bij de bezadigde houding,

welke, op politiek gebied, in den regel door de vereeniging „Boedi Oetomo" wordt aangenomen.

Het onderwerp zou echter door een comité uit de vereeniging op een volgend congres kunnen worden voorgebracht.

Ten 1 ure 's namiddags sloot de voorzitter de vergadering, onder mededeeling dat deze den volgenden dag zou worden voortgezet ter bespreking van de verschillende onderwerpen.

(Wordt vervolgd.)

UIT DE CHINEESCHE PERS.

„De Japansche politiek." In verband met het bezoek dat het Nederlandsch eskader van oorlogsschepen onlangs aan Japan heeft gebracht, behandelt de wekelijksche overzichtschrijver van de *Perniagaän*, in het nummer van 22 Mei 1920, het onderwerp der Japansche politiek in het Oosten, welke over het algemeen, naar zijne meening, het karakter draagt van een schaamtelooze grijpzucht.

Wel is waar deed Japan pogingen om van den Volkenbond gedaan te krijgen erkenning van gelijkheid van alle menschenrassen en trad het, oppervlakkig beschouwd, als voorvechter en verdediger van de zwakken op, doch die houding was slechts schijnbaar en had alleen ten doel het eigenbelang te dienen.

Zooals bekend, laat Australië geen Japanners in het land toe en is de stemming tusschen Amerikanen en Japanners in Amerika vijandig, hetgeen aan de Japansche Regeering, in verband met de sterke bevolking van Japan, ook op de omliggende eilanden, groote zorg baart.

Het verzoek om gelijkstelling van alle menschenrassen nu had geen ander doel dan om langs een zijweg te bereiken dat de Japanners in Amerika en in Australië zouden worden toegelaten op den voet, zooals aan de andere nationaliteiten wordt toegestaan.

Japan heeft die volksverplaatsing dringend noodig, doch zij wordt in Amerika en Australië niet begeerd, omdat overal waar de Japanners zich vestigen, de eigenlijke bevolking in moeilijkheden geraakt.

De Japansche ambachtsman toch werkt tegen veel billijker prijs dan zijn Westersche lotgenoot en waar hij dezen het brood uit den mond neemt, daar is het bestuur wel genoodzaakt de toelating in het land aan de Japanners te ontzeggen.

Deze gedragslijn kan zoowel in Amerika als in Australië worden volgehouden, omdat men zich in die landen voldoende weerkrachtig en paraat gevoelt.

De verhouding van China tegenover Japan is geheel anders.

China doorziet Japan's bedoelingen zeer goed en hoewel de Japansche Regeering, naar het heet, de zwakken wil beschermen, zoo hebben zoowel China als Korea ondervonden, wat dergelijke verklaringen beteekenen.

De komst der Nederlandsche oorlogsschepen in Japan was voor de Japansche Regeering eene schoone aanleiding om de vroeger bestaan hebbende vriendschapsbanden wat op te halen.

Groot eerbetoon had plaats bij de aankomst der schepen, aan toespraken en loftuitingen was geen gebrek, hetgeen bij de verklaring dat de Nederlanders de oudste bekenden waren van de Japanners in het Oosten, moest dienen om den in de laatste jaren bestaanden naijver tusschen deze twee volken op te heffen en deze in vriendschap om te zetten.

Nu behoeft het militairistische Japan geen groote vrees te koesteren voor Nederland, doch waar Japan zeer goed waarneemt dat Europa met zekere bezorgdheid de machtsontwikkeling van Japan gadeslaat en de Japansche Regeering zichzelve verre van schuldvrij gevoelt, in verband met de aanzienlijke gebiedsuitbreiding in Azië in de laatste jaren, dáár is het verklaarbaar dat die Regeering langs ethischen weg de vriendschap van Nederland zoekt en op die wijze wil trachten geleidelijk hare bevolking naar Ned.-Indië te loozen.

Voor den Aziaat is het jammer dat men in het Oosten met zulk een krachtig Rijk te doen heeft.

Ware de mentaliteit van het Japansche volk tegenover de andere Aziaten niet zoo grof, deze zouden niets liever wenschen dan zich bij de Japanners aan te sluiten en de politieke gedachte van Azië voor de Aziaten tot uitvoering te brengen.

Doch, zooals de omstandigheden tegenwoordig zijn, kan dat niet, waar de Aziaten allen bevreesd zijn voor een Japanschen knauw.

Het gevolg daarvan is, dat Japan thans vrij wel geïsoleerd staat en het tegen den Westerling eenmaal zal moeten afleggen.

Hoe geheel anders zou de toestand zijn, wanneer Japan van het rooverspelen zou willen afzien, wanneer het de geestelijke leider zou willen zijn van de onwetende Aziatische volksstammen en het daarheen zou kunnen leiden dat al die stammen broederlijk aan elkander zouden zijn verbonden en kunnen samenwerken.

Zulk een eensgezindheid zou tot verarming van Europa kunnen leiden.

Hetgeen men thans waarneemt in China is juist het tegenovergestelde.

Noord- en Zuid-China staan gewapend tegenover elkander en elke partij streeft er naar haar wil aan de tegenpartij op te dringen, hetgeen niet anders dan tot een zwak China kan leiden.

Het schijnt den schrijver toe dat Nederland niet zoo bijzonder op de Japansche vriendschap is gesteld, doch dat het ook geen vijand van Japan wil zijn.

Nederland doet dus juist hetzelfde zooals de Chineezen van de hoofdplaatsen in Ned.-Indië optreden tegenover de boeaija's (losloopende schavuiten), dat wil zeggen, dat zij die personen van nabij wel kennen, doch ze stilletjes laten voor wat ze zijn.

En die houding is voor Nederland de beste.

De hoofdplaats Batavia 1864—1920. Door de redactie van het *Nieuws van den Dag* is onlangs een bundel teekeningen uitgegeven, welke betrekking hebben op de hoofdplaats Batavia in het jaar 1864. Zij zijn van de hand van wijlen den heer C. Deeleman.

Men kan daarin de vroegere „Uitkijk" bij de Vischpasser zien, verder de oude Stadsherberg, de societeit Harmonie enz.

Wanneer men nu eene vergelijking maakt tusschen het verleden en het heden, dan komt men wel tot de conclusie, dat Batavia in de laatste 36 jaren nog niet zoo bijzonder veel veranderd is.

Het societeitsgebouw „de Harmonie" is nog altijd zooals het toenmaals was.

Het besproeien der wegen in den omtrek van de firma Oger frères geschiedt evenals vroeger nog steeds met een paar emmertjes.

De toestanden in de Europeesche wijken mogen overigens wat verbeterd zijn, die in de Chineesche wijken en in de Inlandsche kampongs verschillen niet veel met die in de vorige eeuwen.

De wegen gelijken veel op karbouwenpaden, de goten zijn overvuld met vuil en ruiken nog altijd even kwalijk als vroeger.

De lampen voor de straatverlichting behooren in een museum thuis en van eene verlichting 's nachts kan men in het geheel niet spreken.

De bruggen zijn gebrekkig en zonder leuningen, enz., enz.

De berichtgever Si Meong zegt in de *Perniagaän* van 25 Mei 1920, dat hij het bovenstaande zonder het minste schaamtegevoel neerschrijft, aangezien het geluk hem nog niet is te beurt gevallen tot lid van den Bataviaanschen Gemeenteraad te worden benoemd.

LITERATUUR-OVERZICHT.

De Ingenieur.

In No. 39 het vervolg der beschouwingen van ir. B. A. van Sandick over het Algemeen Ingenieurscongres te Batavia (8—15 Mei 1920). In behandeling worden genomen de discussies naar aanleiding der preadviezen over havenbeheer, door ir. W. Cool, het instituut der vrijhavens, door F. L. Pannekoek en verbinding van kusthavens door spoorweg of stoomvaart, door M. C. Koning. (Eerste sectie: Verkeerswegen, onderafdeeling havens).

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Inhoud van deel 60, afl. 3: Verslag van het wetenschappelijk gedeelte der vergaderingen van de afdeeling Batavia en van de afdeeling Soerabaja. — Verslag over de werkzaamheden aan het Geneeskundig Laboratorium te Weltevreden, gedurende het jaar 1919. — Beschrijving van de resultaten waartoe enkele dienstreizen voerden. Onderzoek der prise d'eau van Cheribon, door P. C. Flu. — Onderzoek naar de bacteriologische graad van zuiverheid van het water uit het meer Tjisaroea bij Sindanglaja, door P. C. Flu. — Onderzoek naar den levensduur van Stegomyia fasciata bij lage temperaturen, door P. C. Flu. — Over het bloedsuikergehalte tijdens de reis Holland-Indië, door Dr. H. Schut. — De diagnostiek van malaria uit het leucocytaire bloedbeeld, door W. A. Kop. — Uit het hospitaal van de onderneming Simaloer (Sinabang) der Vereenigde Indische Bosch Exploitatie Maatschappijen, door Dr. J. A. Voorthuis.

Het met vorengenoemde afl. verzonden Bijblad bevat het verslag over het jaar 1918 van den Dienst der Pestbestrijding in N.-I.

Het Indische Leven.

Het Nr. van 21 Aug. bevat het portret, met waardeerend bijschrift, van den gezagvoerder van het s.s. „Insulinde", kapitein T. Bakker, die in Sept. zijn laatste reis naar Holland zal doen. Sedert 1888 in dienst bij de firma Ruys en Co., later de Rotterdamsche Lloyd, heeft de heer B., geleidelijk van 4en stuurman opklimmend tot kapitein, zoo'n onafzienbare rij van personen naar en van Indië overgebracht, dat men veilig zeggen kan: iedereen kent kapitein Bakker. — Verder vraagt de aandacht in dit Nr. een bijdrage van Pr. Vertenten, waarin hij een viertal Kaja-kaja-typen beschrijft, vergezeld van reproducties van buitengewoon karakteristieke, door den schr. zelf vervaardigde teekeningen. — Een derde artikel van belang is getiteld: „Onder politie-toezicht"; de schr. wijst in het belang van de vele millioenen in Indië, die onbewust van het gevaar „op een vulkaan dansen", op de wenschelijkheid der instelling van een geregelden vulkaankundigen waarnemingsdienst. „Een land als Nederland, dat aan de spits der beschaafde natiën marcheert, mag dit belangrijk onderdeel van haar koloniaal bestuur niet langer verwaarloozen, zooals ze tot nu toe heeft gedaan."

Weekblad voor Indië.

In No. 19 een geïllustreerd artikeltje over de watervallen van Senggoeroeh en Tjobanrondo op Java. — Onder het opschrift „Naklanken van het Ingenieurscongres", publiceert D. N. eenige Philippijnsche persstemmen, waaruit blijkt dat de Philippijnsche ingenieurs, die het congres bezochten, al heel weinig van de werkelijke toestanden in Indië hebben begrepen. Zoo leest men bijv. in een artikel van den hr. Kalaw (onderdirecteur van B. B.) „De Nederlandsche autoriteiten moedigen ook het onderwijs en de beoefening van Inlandsche dialecten en m u z i e k aan, hetgeen geschied is, naar ik meen, op initiatief van de Inlanders. In het begin stichtten de Inlanders deze scholen voor hun kinderen, maar later werd het gouvernement gevraagd ze te subsidieeren. Deze scholen worden bezocht door kinderen, die tengevolge van hun armoede geen hoogere kunnen bezoeken. Er zijn ook scholen voor rijke kinderen."

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Oorspronkelijke bijdragen in No. 8: Bijdrage tot de kennis van de Oliepalmcultuur, door Dr. R. Broersma. — Het om-den-anderen-dag tappen, door H. van Warmelo. — Nieuwe banen, door L. (eene uitvoerige beschouwing over de wenschelijkheid om de buitengewesten meer productief te maken middels Europeeschen groot-landbouw en cultures). — De overerving der kleuren bij onze huisdieren, door J. F. C. Raabe. — Coöperatieve toko's, door H. van Blommestein. — De rubrieken cultuur- en landbouwberichten uit andere bladen bevatten o.a.: Het phosphorzuurvraagstuk. — Oliehoudende zaden en noten in Guatemala. — De weldrubberproductie. — De wondeplek (handelt over de poenale sanctie). — Overzicht van den productenhandel op Java gedurende het eerste halfjaar van 1920 (slot). — Mobilisatie tot vrijen arbeid.

De volken van Nederlandsch-Indië.

Sedert de aankondiging in dit weekblad van de eerste afl. van „De volken van Nederlandsch-Indië, in monographieën door deskundigen, uitgegeven onder leiding van Prof. J. C. van Eerde", zijn verschenen afl. 2, 3—4 en 5—6. In afl. 2 besluit de hr. Damsté zijne beschrijving der Atjèhers, en maakt de hr. J. J. Kreemer een aanvang met „de bewoners van de Gajo- en Alaslanden". Afl. 3—4 bevat het slot en het eerste gedeelte van „De Bataks", door M. Joustra. Afl. 5—6 besluit en van denzelfden auteur: De Minangkabausche Maleiers, naar gegevens van Amaroellah galar Soetan Mangkoeto, benevens het eerste gedeelte der beschrijving van de „Zuid-Soematraansche Maleiers", door G. F. de Bruijn Kops. Talrijk en fraai zijn de illustraties.

Holland's Import and Export Trader.

In No. 9 van Vol. II een korte bijdrage over gambier in Ned.-Indië en over den in- en uitvoer in 1919.

Ned. Indisch Rubbertijdschrift.

Inhoud van No. 11: Het wortelstelsel van marcotten, door Dr. Ultée. — De productie van Guayule rubber. — Een nieuw vulcanisatie-proces. — Eenige gegevens over spontane coagulatie. — De rubber-situatie. — De rubberfabricatie op de Westkust der Vereenigde Staten.

Een nieuw tijdschrift „De Camera".

In dank ontvingen wij het eerste Nr. van „De Camera", een populair phototechnisch maandblad voor amateur-photografen in Ned.-Indië, dat in 12 afleveringen per jaar zal verschijnen. Het periodiek bevat verschillende nuttige mededeelingen voor hen die zich in de kunst der photographie bekwamen, een rubriek „Wenken voor de practijk", verder berichten uit andere tijdschriften en een vragenbus. Waar in de laatste jaren meer en meer liefhebbers voor het photographeeren komen opdagen, komt het ons voor, dat dit nieuwe tijdschrift zich wel in een groot aantal lezers zal mogen verheugen. Men kan zich abonneeren bij de Administratie van „De Camera", Batavia. (Alg. Landb. weekbl. v. N.-I.).

De Indische Mercuur.

Uit den inhoud van No. 39: Een wild cacaobosch aan de Mamaboen-kreek (Boven Coppename), door Gerold Stahel (met afbeeldingen). — Een stukje suiker-psychologie. — Overzicht van den productenhandel op Java gedurende het eerste halfjaar van 1920. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen (De Merapi. — Economische toestand van Curaçao). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Koloniale Studiën.

De eerste bl. van de Juni-afl. bevat het portret van Mr. J. Gerritzen, van Mei 1916—Juni '20, voorzitter van de Vereeniging voor Studie van Koloniaal Maatschappelijke Vraagstukken. — De hr. J. S. Brandts Buys publiceert een belangrijke verhandeling over het onderzoek der Javaansche en daarmee verwante muziek. — Dr. J. J. Nieuwenhuis geeft het tweede gedeelte zijner beschouwing over lichamelijke opvoeding en onderwijshervorming in Ned.-Indië. — Het volgend opstel is getiteld: Eenige beschouwingen over de „White Australia policy", door P. E. Teppema. — Overigens de rubrieken Persoverzicht (Organisatie van een Economischen Raad). — Kroniek (De poenale sanctie). — Boekbespreking (Ned.-Indische havens).

Uit het Bataksche volksleven.

Nu de zendeling Schröder een zoo interessante reis naar de Bataklanden gemaakt heeft, waarvan hij het verhaal in „de Wartburg" ons geeft, is het wellicht niet zonder aantrekkelijkheid voor onze lezers, als wij hier wat mededeelen over een en ander uit het Bataksche volksleven. Dr. Warneck, de onlangs benoemde ephorus der Batakzending, die al sedert eenigen tijd op de plaats zijner bestemming is aangekomen, deelt het volgende mede over p r o c e s s e n en e e d e n bij de Bataks.

De Bataks houden hartstochtelijk veel van procedeeren. Ze zitten halve dagen lang te redeneeren en de een houdt een al langer en mooier rede dan onze redenaars in het parlement. Steeds opgewondener worden de gemoederen en steeds vinniger klinkt woord en wederwoord. Heel veel levert het ten slotte niet op, want eene overheid, die eindelijk finaal beslist: zoo is het en daarmee basta, bestaat niet. Zoo wordt over een gestolen varken of een twijfelachtig stuk land vaak maanden lang geredeneerd, tot het eindelijk nog veelal tot oorlog en bloedvergieten komt. Niets heerlijker kent de Batak dan dit eindelooze vechten met en over woorden, waarbij ieder zijn sluwheid en zijn welsprekendheid kan laten uitkomen. Zoo ziet men vaak in de dorpen, onder schaduwrijke boomen, groepen van raadsvergaderingen, aanvankelijk ernstig en plechtig, later opgewonden en luid schreeuwend, als zouden ze in het volgend oogenblik op elkander losslaan. Menigmaal gelukt het een verstandig hoofd de zaak bij te leggen. Het uiterste middel is de eed. Men bedient zich daartoe van een kikvorsch, die met één poot aan een stok wordt gebonden, zoodat hij in de lucht zweeft. De eedzweerder raakt het touw aan en verklaart:

,,hoor mij grootvader God, zooals deze kikvorsch, zoo mogen mijne zonen en dochters en al mijn goed en have ellendig verdelgd worden, als alles wat ik zeg niet waar is." En dan wordt de arme kikker op den grond gesmakt, zoodat hij sterft.

Het bovenstaande ontleenen we aan No. 3 van het zendingsperiodiek ,,Een vaste Burg is onze God", waarin nog enkele andere grepen uit het Bataksche volksleven worden gedaan.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 25: De Boetonneezen, door N. — De S.S.-pasanggrahans, door M. E. Reitsma-Brutel de la Rivière. — Opstand, door C. O. van der Plas. — Si Datas, de Bataksche Beethoven, door Johan Koning. — Om de kruidnagelen, door H. W. Bredée (vervolg). — Wat de Javaansch-Mohammedaansche bevolking voor godsdienstige of liefdadige doeleinden zooal opbrengt (vervolg).

Indisch Militair Tijdschrift.

De Juli-Aug. afl. bevat o.m. de navolgende opstellen: Indische militaire strafwetgeving. Het wetboek van militair strafrecht en de wet op de krijgstucht (vervolg), door P. A. F. Blom. — De verpleging der ,,Schutztruppen" in Duitsch Oost-Afrika gedurende den oorlog, door A. M. W. van Renesse. — Eenige beschouwingen omtrent den opmarsch van de 7de Fransche divisie op 22 Aug. 1914 enz., door v. H. — Vluchtige indrukken van een Engelsche bergbatterij, door M. A. S. — Verliezen van eenige Duitsche infanteriekorpsen gedurende den wereldoorlog. — 's Lands defensie in den Volksraad.

Onze koloniale Missies.

Onder dezen titel is als uitgave van de Indische Missievereeniging een landkaart verschenen (107 bij 145 cM.), samengesteld door J. Kleyntjens en P. Tarcisius. Zij omvat het geheele Nederlandsche bezit in Oost- en West-Indië, ingedeeld volgens bepaalde kleuren in de verschillende Apostolische Vicariaten en Prefecturen. Alle hoofdstaties zijn op de kaart opgenomen, terwijl nog onderscheid gemaakt wordt tusschen staties hoofdzakelijk onder Europeanen en die onder Inlanders. Door een enkel letterteeken wordt tevens aangegeven, waar schoolbroeders of zusters verblijven en waar scholen, hospitalen, weeshuizen en stichtingen voor melaatschen onder het bestuur der missie staan. (Bestelbaar bij G. F. Théonville te Leiden; prijs *f* 2.50).

Tijdschrift voor Economische Geographie.

In de afl. van 15 Sept. een artikel: Suriname als suikerland in 't verleden en de toekomst (bewerkt naar een over dit onderwerp verschenen beschouwing van den hr. Tj. Pyttersen in ,,De West-Indische Gids" van Mei j.l.) — Verder vraagt onze aandacht een bijdrage (met redactioneel onderschrift) van J. J. R. ,,De bioscoop in dienst van de economisch-geographische voorlichting". — In de rubriek Bibliographie een overzicht van eenige recente publicaties over de toekomst der oliepalmen in Sumatra's Oostkust.

* * *

Ten besluite de navolgende titels:

Handleiding ten behoeve van de Inlandsche bestuursambtenaren op Java en Madoera (Hollandsche en Maleische tekst). No. 40. De mijnwetgeving in Nederlandsch-Indië. Uitgave van het Departement van Binnenl. Bestuur. (Batavia, Albrecht en Co.).

Indische bestuurshervorming, door L. H. J. Kiewiet de Jonge. (Batavia—Leiden, G. Kolff en Co.).

Crimineele Statistiek van Nederlandsch-Indië over het jaar 1915. Samengesteld bij het Hoofdkantoor van het Gevangeniswezen.

Gedenkboek der Stoomvaart Maatschappij Nederland. 1870—1920. Samengesteld door Dr. M. G. de Boer. Met portretten, platen, enz. (Amsterdam, uitgever of drukker niet vermeld).

Come to Java. Information for travellers. (With two maps and ill.). Trips in the isle of Java, with notes on the climate, railways, steamer services, hotels, places of interest for tourists, etc. Issued by the Official Tourist Bureau. Weltevreden. (Batavia, G. Kolff en Co.).

Suriname.

Onder het hoofd ,,Een gewaagde stap" schrijft ,,De Surinamer" van 8 Augustus:

,,Zooals de Gouverneur den Kolonialen Staten heeft medegedeeld, is ten gevolge van eene bespreking van Gouverneur Staal met den Minister van Koloniën besloten de spoorlijn van Kabelstation tot Dam op te breken en de exploitatie boven Kwakoegron stop te zetten.

Wij noemen dezen stap gewaagd.

Indien de kwestie had moeten geopperd worden over de wenschelijkheid van den aanleg eener spoorlijn boven Kabel, dan zou het ons niet bevreemd hebben, dat Gouverneur en Minister dat plan verworpen hadden.

Maar nu de lijn er eenmaal is, staan de zaken geheel anders. Om tot het opbreken eener bestaande lijn over te gaan, moet het naar onze meening vaststaan, dat zij ook in de toekomst niet alleen niet rendabel, maar ook volstrekt doelloos zijn zal.

De rentabiliteit der exploitatie alleen mag o.i. niet den doorslag geven, noch als genoegzame reden gelden om de lijn op te breken.

Wanneer de belangen der kolonie de handhaving der spoorlijn vragen, dan mag het financieele deficit van eenige tienduizenden guldens niet als bezwaar worden aangemerkt. Want die ontbrekende som in dezen tak van dienst wordt dan weer goed gemaakt door inkomsten, welke verkregen worden door de ontwikkeling van andere bestaansbronnen in de kolonie.

Het is dan eene verkeerde politiek de industrie der kolonie tegen te werken, omdat het departement der Kol. Spoorwegen zelf met schade werkt.

Die politiek is ook volkomen in strijd met de politiek, welke het bestuur voert in andere takken van nijverheid, m. n. van den grooten landbouw. Voor het welzijn van het groote landbouw-bedrijf hebben bestuur en regeering wel honderdduizenden over. De regeling dat voor elken nieuwen immigrant sedert 1 Januari 1920 slechts voor 15 cent per werkdag aan het Immigratiefonds behoeft te worden betaald, geeft voor onze bewering het meest doorslaand bewijs.

De goedgunstige regeling is gemaakt om den grooten landbouw te helpen er bovenop te komen. En toch staat het volstrekt niet boven allen twijfel verheven, dat de groote landbouw nu er bovenop komen, en een bloeiende tak van welvaart voor de kolonie worden zal.

Maar de regeling is uitgegaan van de veronderstelling, dat daartoe de mogelijkheid bestaat.

Moet de rentabiliteit als maatstaf voor het recht van bestaan gelden, waarom dan het geldverslindend Slootwijk niet geliquideerd? En toch wordt daaraan niet gedacht.

Wat gebeurt echter bij deze beoordeeling van het recht van bestaan der spoorlijn?

Men vraagt alleen naar hare rentabiliteit. Men ziet geheel over het hoofd de voordeelen, welke de spoorlijn reeds thans oplevert, en in de toekomst nog opleveren kan.

Zulks is ons inziens niet te verantwoorden. Om de opbreking der spoorlijn te rechtvaardigen, moet het vaststaan dat zij doelloos is, en de onkosten geenszins rechtvaardigt.

Welnu, zulks is geenszins het geval.

En daarenboven moet men eerst nog onderzoeken, of er geen middelen bestaan om de onkosten beter te dekken, door hoogere tarieven in te voeren.

Zulks schijnt ook niet te zijn geschied. Want aan eene verdubbeling, ja meer, der tarieven, zou door alle belanghebbenden de voorkeur worden gegeven boven de opbreking der spoorlijn.

Is nu het bestaan der spoorlijn boven Kwakoegron geheel doelloos, en zal zij redelijkerwijze doelloos zijn in de toekomst?

Niemand zal kunnen beweren, dat de exploitatie boven Kwakoegron op het oogenblik doelloos is.

Het jaarlijksche vervoer per Kol. Spoorwegen strekt daartoe ten bewijze. En nu verwarre men niet de economische zijde met de financieele; men make geen gevolgtrekking: de spoorlijn boven Kwakoegron rendeert niet, derhalve is zij doelloos.

Neen, eene andere gevolgtrekking is meer rationeel, namelijk de volgende: De mijnindustrie

hebben groot voordeel van de spoorlijn. Deze industrieën werken mede tot de welvaart der kolonie. Derhalve moeten zij van bestuurswege worden gesteund, desnoods door subsidie bij wijze van bijbetaling voor het spoorwegverkeer. Dit voor den tegenwoordigen toestand.

En voor de toekomst?

Wij veroorloven ons, het bestuur en de regeering de volgende vraag te stellen:

Zijn bestuur en regeering zoo vast er van overtuigd, dat de binnenlanden van Suriname reddeloos verloren streken zijn? dat er geen toekomst voor Suriname bestaat? M.a.w., dat Suriname een failliete boedel is?

Alleen een bevestigend antwoord, maar een antwoord, dat steunt op zekere gegevens, zou den stap van bestuur en regeering rechtvaardigen".

* * *

De „Nieuwe Rotterd. Courant" van 23 September, Avondblad C, heeft een hoofdartikel onder het hoofd „Spoorweg-afbraak in Suriname", waarvan het slot luidt:

„Wij meenen, dat deze wensch [uitgedrukt in de motie der Koloniale Staten] volkomen gerechtvaardigd is, en dat althans niet tot uitvoering van het besluit mag worden overgegaan, voordat de Kamers in de gelegenheid zijn geweest zich daarover uit te spreken.

Voor zoover ons bekend, is het mijnbouwkundig onderzoek naar de mogelijkheid tot ontginning van ijzerertsen, dat ook naar het oordeel der studiecommissie in ieder geval vooraf dient te gaan aan eene beslissing over de voortzetting der exploitatie van den geheelen spoorweg, nog niet beëindigd.

Ook indien de uitslag van dat onderzoek van dien aard mocht zijn, dat in de naaste toekomst een loonende exploitatie niet te verwachten zou zijn, dan ware dit op zichzelf nog geen voldoende grond voor de regeering, om den spoorweg ten deele af te breken, daarmede de mogelijkheid prijs gevende van toekomstige ontwikkeling van het betrokken gebied, en de thans in dat gebied gevestigde menschen en belangen aan eigen lot overlatende.

Alleen indien mocht blijken, dat de kosten, jaarlijks aan de exploitatie besteed, niet evenredig zijn aan het belang tot bevordering van de ontwikkeling van het Lawa-gebied 1) mag worden besloten tot den uitersten maatregel: den spoorweg ten deele af te breken.

Wij vertrouwen, dat de Tweede Kamer, nu haar de gelegenheid tot overleg over den maatregel niet werd geboden, deze gelegenheid zelf zal weten te scheppen, en dat zij daarbij tevens zal wijzen op het onwenschelijke, dat een dergelijk besluit werd genomen zonder voorafgaand overleg met de Koloniale Staten en de Staten-Generaal".

* * *

Ook na de uitvoerige nota van den Minister van Koloniën is de Rorac-historie ons niet geheel helder geworden en zien wij niet in dat met de genomen beslissing ook het belang van de kolonie is gediend.

Artikelen over deze kwestie vindt men in de „Delftsche Courant" van 21 September en in de „Leeuwarder Courant" van 26 September, onder het hoofd „Een Surinaamsch zaakje". Beide — gelijkluidende — artikelen eindigen met deze conclusie:

„De concessie is verleend door den waarnemenden Gouverneur.

Gouverneur Staal zou denkelijk anders hebben beslist, als hij zelf had kunnen beslissen.

Het blijkt niet of de tegenwoordige Minister het eens is met den een of den ander.

Mr. Rietberg beschuldigt de Staten van achterbaksheid en verdachtmaking.

1) Dit is een lapsus. Zoo ver loopt de spoorweg niet.
Redactie Koloniaal Weekblad.

De Staten meenen, dat Mr. Rietberg niet het belang der kolonie voldoende heeft behartigd".

De vraag, die zich hier opdringt is, hoe de schrijver weet dat Gouverneur Staal denkelijk anders zou hebben beslist.

In „De Telegraaf" van 22 September, Avondblad, komt ook „Van Overzee" op de Rorac-kwestie terug, naar aanleiding van de nota van den Minister van Koloniën.

* * *

Naar „De Surinamer" van 19 Augustus mededeelt, heeft de Royal Mail, die een geregelden dienst onderhoudt tusschen Engeland en de Britsch West-Indische Koloniën, de vaart tijdelijk stopgezet. Daarmede is ook aan Suriname een verkeersmiddel ontvallen en dit zal te meer gevoeld worden, nu de Kon. W. I. Mail slechts om de vier weken een passagiersstoomer laat varen.

* * *

Uit hetzelfde blad knippen wij het volgende bericht:

„De alhier gevestigde Engelsche onderdanen hebben zich per rekest tot den Gouverneur gewend om een kol. stoomer te charteren voor een excursiereis naar Demerara om het bezoek van den prins of Wales aan die kolonie bij te wonen.

De prins wordt op 25 Augustus e.k. verwacht. De kon. stoomer zal op zijn vroegst in Demerara aankomen op denzelfden datum, doch vermoedelijk eenige uren na aankomst van den prins. Indien er geen kon. stoomer beschikbaar is, dan zou men aan het verlangen der Engelschen tegemoet kunnen komen door het vertrek van de boot te vervroegen".

Bedoeld zal wel zijn een deel dier onderdanen. De Britsch-Indische immigranten zijn n.l. ook Engelsche onderdanen.

* * *

Op 12 Augustus hebben de Eerw. Soeurs van Roosendaal den dag herdacht, waarop zij 25 jaar geleden op Coronie aankwamen om het onderwijs der vrouwelijke jeugd op zich te nemen. Een beschrijving van het feest geeft „De Surinamer" van 15 Augustus.

* * *

De heer De Jonge heeft aan den minister van koloniën de volgende schriftelijke vragen gesteld:

„Wil de minister mededeelen, of binnenkort wijzigingsvoorstellen omtrent de regeling der pensioenen in de koloniën, met name in Suriname, zijn te wachten naar aanleiding van de rapporten van prof. van Geer?

Is de minister van zins alsdan de bezwarende, thans bestaande bepalingen te doen vervallen, b.v. die, waardoor stortingen gedurende ziekteverloven niet voor de pensioenberekening meetellen; en overigens in de nieuwe regeling verhooging der pensioenbedragen tot stand te brengen, met terugwerkende kracht vanaf 1 Januari van dit jaar?

Zou het geen aanbeveling verdienen om in afwachting hiervan de stortingen, die tot nu toe voor de betrokkenen verloren gingen, in den vorm van toeslag op het pensioen hun ten goede te doen komen?

Wil de minister mededeelen, hoe de financieele toestand van het Surinaamsche pensioenfonds op dit oogenblik is en hoeveel deelgerechtigden er zijn?

Acht de minister het niet noodzakelijk, dat jaarlijks een verslag van dit fonds wordt openbaar gemaakt?"

Wat betreft het niet meer bestaande pensioenfonds verwijzen wij den heer De Jonge naar de „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië", blz. 555.

* * *

De West-Indische Kamer te Amsterdam ontving van den heer van Dien, plantage-bezitter te Paramaribo, een fraai monster bereide Suriname-Liberia-koffie, voor belanghebbenden bij den koffie-

handel ter inzage op het Secretariaat, Oudebrugsteeg 16.

Curaçao.

De Bovenwindsche eilanden.

III.

Deelen wij ten slotte mee, hetgeen dokter Nunes over den landbouw verhaalde:

De voornaamste artikelen, die op Saba verbouwd en verscheept worden, zijn: Aardappelen (de z.g. Irish potato), uien en sjalotten. Alhoewel de Bottom al 960 voeten boven den zeespiegel gelegen is en het daar dus al aardig koel is, willen de aardappelen er niet gedijen. Aardappelen worden daarom dan ook hoofdzakelijk in de Windwardside en Hellsgate verbouwd.

De uitvoer heeft plaats naar St. Martin, St. Eustatius en St. Kitts. Is de oogst een rijke geweest, dan wordt er ook naar Curaçao verscheept.

Verder wordt nog door een Mijnheer Simmons limoensap en gepekelde limoentjes uitgevoerd, doch heeft dit niet veel te beteekenen.

Op St. Eustatius wordt er voornamelijk Yams en zoete aardappelen verbouwd en uitgevoerd.

St. Martin voert absoluut geen landbouwproducten uit. De groote plantage-eigenaars houden zich hoofdzakelijk bezig met de veeteelt en het is weer de kleine landbouwer, de neger, die zorgt, dat er wat aardvruchten, groenten en vruchten verkrijgbaar zijn.

Op St. Eustatius en St. Martin houdt men zich in hoofdzaak bezig met de katoenteelt.

Daar echter de katoenplant zeer teer is en de oogst geheel afhangt van wind en weer, planten de enkele grondbezitters zoo goed als geen katoen. Het is weer de kleine man, die deze risico aanvaardt en het reuzendeel van de katoen, die uitgevoerd wordt, verbouwt.

De meeste groote plantage-eigenaars hebben een kruidenierswinkel in de stad en worden door hen aan de kleine landbouwers levensmiddelen en anders op rekening gegeven, onder de voorwaarde, dat de oogst aan hen verkocht zal worden.

Bij de levering wordt dan afgerekend. Is er tegenslag geweest, dan heeft de opkooper absoluut geen verlies, daar dan het saldo-bedrag schuldig gebleven wordt en dit dan het volgend jaar afgerekend wordt.

Dat de opkoopers er zoo nu en dan toch tegen aanloopen is ongetwijfeld waar, doch is deze risico niets vergeleken bij de mislukking van den oogst, indien zij in het groot geplant hadden.

De arbeiders zijn niet met den marktprijs bekend en wordt de opkoopprijs door de opkoopers vastgesteld.

Het mes snijdt hier aan twee kanten, namelijk winst op de geleverde levensmiddelen en winst op de katoen.

De arbeiders, die geen voorschot noodig hebben, zijn toch verplicht aan hen de katoen te verkoopen, daar zij den weg van verschepen niet kennen.

Eerst op St. Eustatius en nu ook te St. Martin heeft het Gouvernement zich voor deze zaak geïnteresseerd.

De kleine landbouwers krijgen van het Gouvernement geen gelden, noch levensmiddelen in voorschot, doch geeft het Gouvernement hun, als de oogst binnen is en de katoen aan den Gezaghebber is afgeleverd, hetzelfde bedrag per K.G. als zij van de opkoopers krijgen kunnen. Het Gouvernement zorgt dan voor het ontzaden, verdere bewerking en voor de verscheping en den verkoop en wordt na aftrek van de onkosten en het reeds voorgeschotene aan de landbouwers het saldo-bedrag uitgekeerd.

Hierdoor krijgen zij dan de volle waarde voor hunne katoen.

Velen zijn echter verplicht om bij de opkoopers aan te kloppen om crediet en voorschot, daar de financieele toestanden het niet toelaten, dat zij wachten tot de oogst binnen is. Hierdoor krijgen de opkoopers toch nog het reuzendeel der verbouwde katoen in handen.

Op St. Martin zijn er 3 fabrieken voor het ontzaden van katoen en wel alle particuliere eigendommen en in het Fransche gedeelte gelegen. Op St. Eustatius heeft het Gouvernement een eigen fabriek, terwijl er binnenkort ook een op St. Martin geplaatst zal worden.

Op St. Martin en St. Eustatius wordt hoofdzakelijk Sea Island, d.i. de beste soort katoen verbouwd. Verder heeft men Short Cotton en een tusschensoort de z.g. High breed cotton.

De uitvoer van katoen te St. Martin is als volgt geweest:

1914	13621 K.G.
1915	12320 „
1916	9510 „
1917	6768 „
1918	27940 „
1919	36340 „
1920 Jan., Febr., Mrt. en tot 10 Apr.	20821 „

De cijfers geven absoluut niet de juiste hoeveelheid katoen aan, die ter plaatse verbouwd wordt, daar er jaarlijks aardig wat katoen opgekocht wordt van St. Barths, een Fransch eiland in de buurt gelegen.

Nog andere onderwerpen heeft de spreker aangeroerd: de samenstelling en den aard der bevolking, de samenstelling van het bestuur, de zoutwinning op St. Martin, de visscherij op Saba en St. Eustatius, veeteelt en scheepvaart, immigratie, gezondheidstoestand.

De bovenwindsche eilanden zijn tegenwoordig wel in trek. De „West-Indische Gids" gaf eenige maanden geleden de beschouwingen van den heer Prakken en onlangs 'n bijdrage van den oud-gezaghebber Van Grol over St. Eustatius. Het A. N. V. of de heer Nunes zou ongetwijfeld velen verplichten, wanneer deze rede, die den indruk van deskundigheid en degelijkheid draagt, door een hunner werd uitgegeven.

* * *

„Handelsberichten" meldt:

De handelsbetrekkingen tusschen Nederland en de kolonie Curaçao, welke gedurende den oorlog voor een groot deel haar beteekenis verloren hadden, zijn na dien tijd weer aanmerkelijk verbeterd, hetgeen moge blijken uit het ondervolgende staatje:

Waarde van den uitvoer naar Nederland.

1913	f 19.700.—
1914	„ 42.700.—
1915	„ 69.000.—
1916	„ 92.000.—
1917	„ 3.000.—
1918	nihil
1919	„ 341.000.—

Waarde van den invoer uit Nederland.

1913	f 535.000.—
1914	„ 468.000.—
1915	„ 461.000.—
1916	„ 422.000.—
1917	„ 90.000.—
1918	„ 12.000.—
1919	„ 358.000.—

Als uitvoerartikelen naar Nederland in 1919 worden genoemd: aloëhars, caret, dividivi, strooHoeden, huiden, kantwerk, olie-residu, olie-gasoline, oranjeschillen, oud-metaal, schapenvellen, sisalvezel en wol; als invoer-artikelen uit Nederland in hetzelfde jaar: aardappelen, aardewerk, bier, boonen, boter, drogerijen, gedistilleerd, kaas, likeuren, lucifers, manufacturen, margarine, machinerieën, meubelen, rijst, rijwielen, schoenen, sigaren, thee, verduurzaamde levensmiddelen en verfwaren.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Japan—Amerika ter zee.

De „Naval and military record", een Engelsch technisch tijdschrift, zette in een interessant artikel den mededingenden ijver der Amerikanen en Japanners uiteen, om zich een sterke oorlogsvloot te bezorgen. Heeft de vloot der V. S. reeds zoodanige sterkte verkregen, dat Groot Brittannië zijn meesterschap over de zeeën daardoor bedreigd ziet, het Britsch-Japansche verdrag zet aan deze bondgenooten zoodanige kracht bij, dat zij geen van beiden ongerust behoeven te wezen, maar toch ligt er een niet te miskennen beteekenis in 't feit, dat Gr. Britt. om die geruststelling te krijgen, niet meer alleen op eigen kracht kan bouwen.

In den aanvang van dit jaar beschikte de Am. vloot in den Stillen Oceaan over 8 dreadnoughts, 6 gepantserde pre-dreadnoughts, 7 kruisers, 108 destroyers, 14 onderzeeërs en 49 auxiliaire schepen, totaal 192 bodems, die ± 790.000 ton verplaatsten, zonder de onderzeeërs mee te rekenen.

De doorvaart van deze vloot door 't Kanaal van Panama was een groote gebeurtenis. Deze demonstreerde de mogelijkheid om een sterke scheepsmacht in korten tijd van den eenen oceaan naar den anderen over te brengen. Zij maakte de V. S. in eens tot een gewapende mogendheid in den Stillen Oceaan. Wel ontbreken daar de vlootbasis en het arsenaal, die als steunpunt en veiligheidshaven onmisbaar zijn, maar hieraan wordt gewerkt en juist door 't kanaal van Panama is deels in de gemis hiervan te voorzien.

Na het vertrek der vermelde scheepsmacht uit den Atlantischen oceaan, voerden daar nog 10 dreadnoughts, 4 gep. pre-dreadnoughts, 4 kruisers, 107 destroyers, 16 onderzeeërs en vele auxiliaire oorlogsschepen, tot een totaal van ± 681.700 t., de sterren en strepenvlag.

De 2 vloten lijken in samenstelling veel op elkander. Zij kunnen als elkanders reserve worden beschouwd. Zij kunnen ook tot een formidabel geheel vereenigd worden. Oefeningen moeten haar voorbereiden op zelfstandig optreden, op het steunen van elkander en op samenwerken.

Zelfs in 't geval dat de beide vlootdeelen zich op den verst denkbaren afstand van elkander bevinden, kunnen zij, volgens de Am. berekening, in 14 dagen hunne vereeniging bewerkstelligen.

Vergelijkt men de sterkte van de Japansche vloot met die van N. A., dan is de tegenstelling zeer groot.

	V. S.	Japan
dreadnoughts	18	5
pre-dreadnoughts	11	7
slagkruisers	—	4
kruisers	11	7
destroyers	215	70
onderzeeërs	30	20

Door de afwerking der schepen, tot welker aanbouw besloten is, wordt de verhouding wel eenigszins anders.

In aanbouw:	V. S.	Japan
gepantserde groote schepen	11	4
zware kruisers	6	8
lichte kruisers	10	34
destroyers	12	77
onderzeeërs	67	80

Japan zoekt zijn kracht dus meer in de kleine dan in de groote schepen.

Het artikel in de „Naval and military record" oordeelt gunstig over deze zienswijze. De Jap. vloot zal de Am. wel niet in de Am. wateren gaan opzoeken; komt de Am. naar Japan, dan heeft dit in zijn lichte kruisers en onderzeeërs een geducht middel tot verweer. 't Naderen van de Jap. kusten zal door het mijnengevaar reeds gewaagd zijn, de lichte kruisers kunnen dan krachtig zelfs tegen grootere schepen optreden.

Als bondgenoot van Groot Brittannië zou de samenstelling van de Japansche vloot weer naar eenigszins anderen maatstaf moeten worden beoordeeld.

Gelukkig is de stemming van Japan ten opzichte van ons land en daardoor ook ten opzichte van de Ned.-Ind. koloniën zoo verbeterd, dat wij bij 't lezen van de samenstelling der vloot, niet aan direct dreigend gevaar behoeven te denken, maar de staatkunde is grillig en daarom doen wij toch goed een open oog te houden voor hetgeen de groote mogendheden in den Stillen Oceaan noodig vinden voor hare veiligheid te doen, ook wat zij ook voor andere doeleinden kunnen bestemmen.

Oost Afrika—Britsch Indië.

In beginsel is besloten om een Handelscommissaris voor Br. Oost Afrika te benoemen, de regeering hoopt door diens beleid de moeilijkheden af te leiden, die het vraagstuk der Britsch Indiërs opwerpt.

„The Times of India" juicht den maatregel toe. Britsch Indië is de aangewezen tusschenschakel voor de handelsgemeenschap van O. Afr. met het overige deel van de wereld, als de handelscommissaris een bekwaam, kundig en onpartijdig man is, kan zijn optreden veel bijdragen om de twee koloniën in een gewenschte verhouding te brengen. Maar heel veel vertrouwen op een goede keuze van den persoon schijnt het blad niet te hebben. Het tractement van den dignitaris zal zoo hoog moeten worden, dat een goed zakenman er voor te vinden zal wezen. Het ware type van den zakenman is echter veel beter af in zijne zaken; het slechte type, de mislukte of half-mislukte handelsman, is ten volle onbruikbaar. Een vergelijking van een bekwaam ambtenaar zelfs met een tweederangs zakenman, is niet mogelijk. Zal men er toe overgaan den nieuwen titularis zooveel hooger te salarieeren dan andere hooge ambtenaren? Daar zal men bezwaar tegen hebben. Doet men 't niet, dan zal geen bekwaam zakenman zich voor 't ambt laten vinden.

Islam—Bolsjewisme.

The Times meldt, dat Enver pacha, op voorstel van Lenin en Trotzky, benoemd werd tot opperbevelhebber van de Bolsjewikische legers, die naar Br.-Indië op weg zijn. Hij kreeg daardoor de algemeene leiding over de troepen in de Kaukasus, Perzië, Afghanistan en Turkestan.

Men ziet in deze benoeming, behalve een waardeering van Enver's talenten, ook de bedoeling om Groot-Brittannië nader aan te sporen spoedig vrede met Rusland te sluiten.

Enver pacha is de ziel van de nationalistische beweging in Turkije, zijn reis via Duitschland naar Moskou beteekent niet dat hij den strijd in 't Turksche gebied opgeeft. De stoute zet om, alle bespieding ten spijt, die reis te durven en te kunnen uitvoeren, zal hem in de moslimsche wereld vermoedelijk zelfs als een nieuw heldenstuk aangerekend worden.

In 't Turksche gebied heeft Moestafa Kemal de leiding. Deze blijft ook met Moskou in verbinding. Bolsjewiki en moslims zijn hierom echter nog geenszins volgelingen van eenzelfde of van elkanders leer geworden. Hunne belangen gaan momenteel in enkele opzichten samen, zij zijn blijde bij elkander steun te vinden tegen de entente, in 't bijzonder tegen Engeland en Frankrijk. Of de Soviët strijdt om de kapitalistische maatschappij in een bolsjewikische om te zetten, terwijl de strijd van Moestafa Kemal meer doet denken aan den heiligen oorlog tegen de kaffiroverheersching, dit verschil cijfert men voorloopig weg, het zal later uit te zoeken zijn. Rusland helpt de moslims in Turkije. De vereenigde mohamedaansche legers, die zich tegen Engeland in Indië wenden, dragen naast de nationalistische ook de soviëtvlag mee.

Bij die samenwerking zijn de hoofdleiders zich van de bestaande verschillen echter ten volle bewust. De sjeichs van de theologische school te El Azhar bij Kairo hebben in een fetvah uiteengezet waarom de Islam nooit het bolsjewisme zal kunnen goedkeuren en aannemen, de beginselen van den dwalenden Dr. K. Marx worden daarin ten stelligste veroordeeld. Moestafa Kemal werkt samen vertrouwende den mahomedaan toch vrij te houden van bolsjewikische beïnvloeding.

Op het onlangs te Moskou gehouden jaarcongres der 3e Internationale is ronduit gezegd, dat de bolsjewikische propaganda in elken vorm moet worden voortgezet op 't Balkanschiereiland en in den Levant, voorloopig om den geallieerden zooveel mogelijk afbreuk te doen, maar toch ook in 't vertrouwen het bolsjewisme daar ingang te doen vinden, zooal niet dadelijk, dan toch als inzet voor later.

Feitelijk streven zij dus samen naar een succes, dat zij elkander niet gunnen, en streeft elk hunner weer naar een uitslag, die lijnrecht ingaat tegen die welke de ander beoogt.

Ook in de hier gezochte oplossing ligt dus weer de kiem voor nieuwe verwikkelingen, terwijl zij groote emoties voor de naaste toekomst bevat, die kort zijn samen te vatten als een botsing van de samenwerkende bolsjewisme en islam uit 't Oosten met de bestaande kapitalistische christelijke staten-organisatie van 't Westen.

Pasgeld voor de Fransche koloniën.

In zijn zitting van 31 Juli nam het Fransche parlement een wet aan, waarbij allen koloniën klein geld in nikkelbrons wordt toegewezen van 5, 10 en 25 centimes. De stukjes, met een gat in 't midden, ter duidelijke onderscheiding van ander geld, mogen tot een bedrag van 25 millioen francs in omloop gebracht worden.

Hiermede zal nog slechts voor een gedeelte worden voorzien in den nood, die zich in de koloniën, welke hetzelfde muntstelsel hebben als 't moederland, overal doet gevoelen.

Goud in Fransch Guyana.

In „La Dépêche Coloniale" van 16 September vestigt Germain Dorré nogmaals, en nu aan de hand van een artikel door den afgevaardigde voor Guyana in de Kamer, Jean Galmot, in „La Guyane" geschreven, de aandacht op den goudrijkdom van de kolonie. De vertegenwoordiger van dit Fransche gebied in de volksvertegenwoordiging laat zich o.a. aldus uit: „Guyana, de mooiste tuin van ons koloniaal gebied, bezit het rijkste goudmijngebied van de wereld. Geen goudland kan daarmede vergeleken worden. De beddingen van de Maroni, de Approuage en de Oyapoc overtreffen Californië. De goudaders van Sinnamary zijn sedert 20 jaren reeds erkend als mededingers van de Transvaalsche mijnen. Guyana kan en moet ons dadelijk een milliard aan goud per jaar geven. Wij koopen nu goud in den vreemde voor 10.000 fr. per K.G. tegen 3300 fr. vóór den oorlog. Guyana biedt dit goud aan, de gouddelvers vragen aan Frankrijk om hun de hand te reiken."

De tegenwoordige toestand bevordert de ontginning echter in geenen deele. Deze heeft in 't algemeen met zeer primitieve hulpmiddelen plaats. Volgens gegevens van Merlet dwalen een 35.000-tal goudzoekers, uit alle landen afkomstig, in de bosschen, hopende de placer te vinden, die hen in korten tijd rijk zal maken. Voorzien van eenvoudige gereedschappen wroeten zij onvermoeid in de rivierbeddingen. Vinden zij de bron voor hun rijkdom niet, dan brengt het goudwasschen hun toch een ruime winst op, maar ten koste van groote vermoeienissen en ontberingen.

Zondert men enkele maatschappijen uit, dan kan gezegd worden dat de nijverheid nergens het terrein ontgint in verhouding van datgeen wat er van te verwachten is. De gemeenschap van de binnenlanden, waar 't goud gevonden wordt, met de buitenwereld is beperkt tot de rivieren, waarover het vervoer met inlandsche prauwen plaats vindt. Tegen stroom op besteden de prauwen 30 à 40 dagen van de kust tot de placers. Een spoorverbinding laat nog steeds op zich wachten. Intusschen verdient het mooie initiatief van overste Dutertre vermelding: de instelling van een vliegtuigdienst tusschen St. Laurent du Maroni en de groote placers in 't binnenland, waardoor de verst afgelegen grens in minder dan 2 uren te bereiken is. Deze dienst kan, hoe welkom ook, echter nooit voorzien in den aanvoer van de vele benoodigdheden, waarvoor een spoorbaan onmisbaar is.

Dorré dringt aan op de vorming van groote maatschappijen van onderzoek en ontginning, omdat door het uitzenden van modern materieel en van ingenieurs, het bedrijf en het vervoer spoedig in overeenstemming zullen worden gebracht met de resultaten, welke, volgens de aangehaalde schrijvers, eigenlijk boven allen twijfel verheven zijn.

In den loop van de beschouwingen wordt nog gezegd, dat het vraagstuk van de noodige arbeidskrachten zich zelf oplost als het goudonderzoek de verwachtingen bevestigt, door de aantrekkingskracht, die dan van het land zal uitgaan.

Al hetgeen hier aangevoerd en opgemerkt wordt heeft voor Nederland, als buurman van Frankrijk, in Zuid-Amerika, bijzondere beteekenis. Het lot toegedacht aan het rapport der Suriname-commissie laat echter geen hoop dat Nederland in deze aan Frankrijk het voorbeeld zal geven. Veeleer is de eenige hoop, die hun, welke geloof behouden in Nederl. Guyana als goudland, nog rest Frankrijk ons een voorbeeld te zien geven ter navolging.

Mislukte poging.

Het heeft zoo niet mogen zijn. De poging om de twee partijen, die in Zuid-Afrika tegenover elkander staan, tot overeenstemming te brengen is op niets uitgeloopen. Alleen is de illusie van hen, die daaraan nog geloofden, nu voor goed verdwenen.

Op het congres te Bloemfontein verzette de Zuid-Afrikaansche Partij, onder leiding van minister Malan, zich tegen iedere erkenning van de onafhankelijkheid, gegrond op afscheiding van 't Britsche rijk. De Nationalisten bleven, onder leiding van Tielman Roos, juist onverzettelijk op dit punt. Waarom dan bijeen te komen? De Nationalisten hadden hoop een compromis te vinden, door de motie waarin uitgedrukt was, dat het recht tot afscheiding van 't Britsche rijk erkend wordt, doch eerst rijp voor uitvoering zal worden geacht, als het gebaseerd zal blijken te zijn op den breeden grondslag van den volkswil. De Z.-A. P. noemde die motie kortzichtig en vaag. Het gelukte niet een anderen vorm voor een compromis te vinden.

Mededeelingen.

Van de Volksuniversiteit te 's-Gravenhage:

Uwe aandacht wordt gevestigd op den leergang *De beteekenis van het Christendom voor de Animistische Staten*, Dr. J. W. Gunning, Zendingsdirecteur te Oegstgeest.

1. Animisme. — 2. Invloed van het Animisme in gezin, maatschappij en staat. — 3—8. Pogingen tot Evangelisatie: *a.* Compagniestijd, *b.* N. Guinea, *c.* Minahassa, *d.* Midden-Celebes. — 9—10. Conclusies, *a.* maatschappelijke en politieke gevolgen der Evangelisatie, *b.* algemeene geestelijke en speciaal godsdienstige gevolgen der Evangelisatie.

Zaterdagmiddag 3 uur, elke week. Aanvang 9 October. 10 lessen.

Inschrijving tot en met 2 October geopend.

A. ROEST CROLLIUS,
Secretaris.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

UITZENDING VAN EEN LEERAAR IN DE PATHOLOGISCHE ANATOMIE AAN DE SCHOOL TOT OPLEIDING VAN INDISCHE ARTSEN TE WELTEVREDEN.

Voor den Indischen dienst is de uitzending noodig van een geneeskundige, die geschikt en bekwaam is om voor den tijd van drie jaren te worden werkzaam gesteld als leeraar in de pathologische anatomie aan de school tot opleiding van Indische artsen te Weltevreden.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:

a. overtocht naar Nederlandsch-Indië voor landsrekening in de eerste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten tot een bedrage van f 3000;

c. indien de uit te zenden leeraar gehuwd is, uitkeering van het bedrag van eene maand ambtsbezoldiging, als verhooging van die tegemoetkoming;

d. eene voorloopige bezoldiging van f 250 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende totdat daar te lande de ambtsbezoldiging ingaat.

Aan de bovenbedoelde betrekking is verbonden eene bezoldiging van f 600 's maands, met vier driejaarlijksche verhoogingen van f 100 's maands tot een maximum van f 1000 's maands. Met verkregen ervaring kan bij de vaststelling der aanvangsbezoldiging rekening worden gehouden.

Uitzending heeft niet plaats dan nadat uit een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek is gebleken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 1 October a.s. bij een op gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij de 4e afdeeling van dat Departement (K. 28, No. 2), onder overlegging van:

a. hun diploma;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten de plaats en de datum van geboorte worden vermeld.

De uit te zenden geneesheer is verplicht de in verband met zijne uitzending voor den Indischen dienst aan hem of te zijnen behoeve dan wel ten behoeve van zijn gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan hem ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of om andere redenen dan welbewezen ziekte of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden waarvoor hij wordt uitgezonden, niet aanvaardt dan wel binnen drie jaren na zijne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst wordt ontslagen.

Nederlandsche Staatscourant
van 21 September 1920, No. 183).

Vereeniging OOST en WEST.
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden, welke bij aankomst in Nederland inlichtingen wenschen voor onderdak, enz., zelfs van boord afgehaald zouden willen worden, Ouders en Voogden, welke toezicht op hun in Nederland studeerende kinderen of pupillen wenschen, wendt U tot den gedeleerde der Studie-Commissie, den Heer J. C. Hietink, van der Heimstraat 76, 's-Gravenhage, Telefoon Scheveningen No. 1514.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende, Secretaris de Heer J. L. van Gennep, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. Haag No. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 nam.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f $0.01\frac{1}{2}$;

b. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz; II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f $0.04\frac{1}{2}$ frankeerkosten.

c. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f $0.04\frac{1}{2}$ frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f $0.04\frac{1}{2}$ frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f $0.04\frac{1}{2}$ frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f $0.04\frac{1}{2}$ frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

d. **Emancipatie-Toespraak** door Th. A. C. Comvalius. Prijs: 1 ex. *f* 0.25, porto *f* $0.01\frac{1}{2}$.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Janstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. Th. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.
H. J. VERMEER, 1e v. d. Boschstraat 91, Den Haag. — De Maleische omgangstaal voor de praktijk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. GOOSZEN, Sragen, res. Soerakarta, Java.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof–Groenmarkt. AMSTERDAM, Kalverstraat–Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

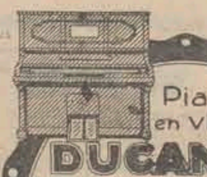
MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag.

Telefoon No. 3902. 30

Piano's en vleugels
DUGANOLA
NON PLUS ULTRA
Fa. C. F. van der Does
Lange Houtstraat 9
DEN HAAG
BREDA-MAASTRICHT
Vraagt catalogus

133

MAISON H. SIMONS

Mantel- en Costuummagazijnen 159

13 HEULSTRAAT DEN HAAG NOORDEINDE 17a

zijn steeds voorzien van het Nieuwste op het gebied van

DAMESKLEEDING

GEREED EN OP MAAT

Goede pasvormen. Solide Stoffen. Billijke prijzen.

HOEKER & Zn.

Uitsluitend adres Heerengracht 435—437

Goud - Zilver

Paarlen - Brillanten

AMSTERDAM 192 Telefoon 309 Noord

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij

VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL

Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumenië; eertijds van H. M. Koningin Sophia.

OPGERICHT 2 AUG. 1853. 115

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.

UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN

LUIERMANDEN.

Instituut W. G. TAANMAN

INTERNAAT de Perponcherstraat 105

EXTERNAAT de Perponcherstr. 101-10[illegible]

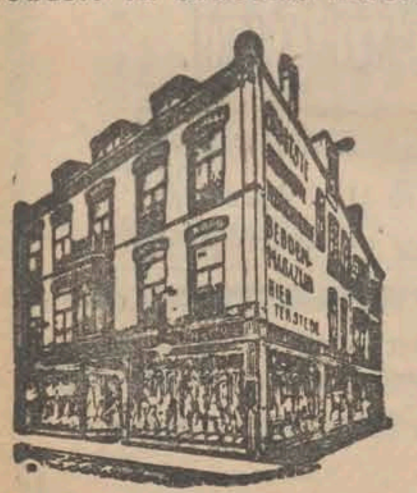
Afd. A. Opleiding voor eindexamen H. B. S. 5-j. c. Inst., voor de Mar[illegible] Milit. Academie, Cand. O.-I. ambtenaar.

Afd. B. Opleiding voor Staatsexamen A. en B.

Afd. C. Opleiding voor Cadettensch., Zeevaartsch., Middelb. Kol. [illegible] bouwsch., Machinistensch., enz.

Afd. D. Lager Onderwijs voor Leerl. van af 6 jaar. Opl. 1ste kl. Gymn. en H. B. S.

Oudste en Soliedste Adres

Opgericht Ao 1781

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL

voorheen VAN HOUTEN & Co 165

Groote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4

Manufacturen
Witte Goederen
Karpetten
Loopers
Ledikanten
Bedden
Dekens
Matrassen
Vitrages
Gordijnen

Groote sorteering

Slaapkamer-Ameublementen

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

1

Voor het Koude Jaargetijde brengen wij wederom **ALLES** in de bekende goede kwaliteiten . . . .

Instituut LAURILLARD

OPLEIDING voor verschillende examens en ambten, zooals Staatsinrichting M. O., Staathuishoudk. M. O., Gemeente-administratie, Boekhouden. De opleid. geschiedt ook **schriftelijk** in Nederland en Koloniën met zeer goede resultaten. Prospectus en lijsten met namen en adressen van **vierhonderd en vijftig geslaagden** worden op aanvraag gratis toegezonden door Mr. Dr. I. J. M. LAURILLARD,

Oranjeplein 102 - Den Haag

Telefoon 6225

180

GEBRs HEHENKAMP

Heerenkleermakers
Dameskleermakers
Bontwerkers

34

Lange Voorhout 25

Modemagazijnen

van Bommel

Vlamingstraat 8-10

Prins Hendrikstraat 98-106

203

SPECIALITEIT

Handschoenen

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.

Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag 5

Goedkoopst adres voor het meubileeren en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te *Den Haag* en J. G. COSTER te *Winnipeg*.

Verkrijgbaar: **6** pCt PANDBRIEVEN à 98 pCt.

Uitstaand bedrag Pandbrieven per 1 Juli f 22.314.200.

Beleggingen per 1 Juli f 22.426.595.22½.

Drukkerij ten Hagen levert tegen billijken prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet.